

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Anne Hakulinen

Kasvintuotannon neuvontapalvelutarpeet Pohjois-Karjalassa

Opinnäytetyö
Lokakuu 2014

OPINNÄYTETYÖ**Lokakuu 2014****Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma**

Sirkkalantie 12 A 2

80100 Joensuu

Puh. (013) 260 6900

Tekijä

Anne Hakulinen

Nimeke

Kasvintuotannon neuvontapalvelutarpeet Pohjois-Karjalassa

Tiivistelmä

Tutkimuksessa tarkasteltiin kasvintuotannon neuvontapalvelutarpeita ProAgria Pohjois-Karjalassa. Tutkimus lähetettiin sähköpostikyselynä 240 kasvintuotantoa harjoittavalle tilalle. Määrällinen aineisto on analysoitu tunnusluvuilla ja esitetty kuvioina. Laadullinen aineisto on jaettu keskeisiin teemoihin ja analysoitu sisällönanalyysin avulla. Tulokset esitettiin tekstinä ja suorina lainauksina.

Suurin osa vastaajista myi tuotteensa naapureille ja lähiseudulle. Tuotteiden ostaja on keskimäärin 50 km:n päässä. Vastaajien mielestä peltoviljelyn suurimpia haasteita olivat viljelykustannukset ja viljelyn kannattavuus. Viime vuosina käytetyimpiä ProAgrian palveluita olivat koulutuspäivät, EU-tukineuvonta, viljelynsuunnittelu, kasvinsuojelukoulutukset ja sukupolvenvaihdossuunnittelu. Vastaajat olivat täysin tyytyväisiä mm. viljelynsuunnitteluun, EU-tukineuvontaan, luomuneuvontaan ja kasvinsuojeluruiskuntestauksiin. Vastaajista suurin osa on kiinnostunut rukiin viljelystä. Myyntiin liittyväksi suurimmaksi haasteeksi koettiin tuotteesta saatava hinta.

Seuraavan 5 vuoden aikana vastaajista suurin osa aikoo jatkaa nykyistä tuotantoa. Lisätietoa haluttiin eniten tukiehtojen täyttymisen varmistamiseen. Suurin osa vastaajista ei ollut kiinnostunut kesällä 2014 tarjottavista kasvukauden aikaisista peltokäynneistä. Kasvukauden kriittisimpänä ajankohtana pidettiin kesää. Suurin osa vastaajista ajatteli, että uudella ohjelmakaudella ei ole vaikutusta, eikä se tuo suuria muutoksia.

Toimenpidesuosituksena neuvontaa voitaisiin suunnata paikallisten tuotteiden jalostusasteen nostamiseen unohtamatta kuitenkin paikallisen alkutuotannon tärkeyttä. Tuotteiden paikallinen jalostaminen kohentaisi työllisyyttä, vaikka tuotteet suurella todennäköisyydellä jouduttaisiin viemään myytäväksi kasvukeskuksiin.

Kieli
SuomiSivuja 46
Liitteet 3
Liitesivumäärä 9

Asiasanat

kasvintuotanto, Pohjois-Karjala, maatalousneuvonta, palvelut, neuvonta

THESIS
October 2014
Degree Programme in
Rural Industries
Sirkkalantie 12 A 2
80100 Joensuu
Puh. (013) 260 6900

Author

Anne Hakulinen

Title

Needs for Advisory Services of Plant Production in North Karelia

Commissioned by

ProAgria North Karelia

Abstract

The purpose of this thesis was to survey Needs for Advisory Services of Plant Production in North Karelia. The data were collected from 240 plant production farmers by email. The data were analyzed by using qualitative content analyses and quantitative data were analyzed with key figures and presented in graphs. The results were presented as text and direct quotations.

According to the survey the majority of respondents were sold their products to neighbours and to the surrounding areas. The distance was about 50 kilometers. According to the respondents the biggest challenges of arable farming were the costs of cultivation and cost-effectiveness. In recent years the most used services were ProAgria training days, EU aid counselling, crop planning, crop protection training and generation transfer planning. The respondents were fully satisfied with crop planning, EU aid counselling, organic farming and counselling. Most of the respondents were interested in rye cultivation. Relating to the sale, the biggest challenge was considered to be the product price. Next 5 years, most of the respondents intend to continue the current production. They wanted most information about ensuring the conditions of support. Summer was considered as the most critical time of growing season. The most critical time of the growing season was held in the summer. The majority of respondents thought that the new program will have no effect, and it does not bring any major changes.

As given proposal advisory services could be directed to increase the local processing of products, not to forget the importance of local primary production. The local processing of products would improve employment situation even if the products would probably have to be taken for sale in grower centres.

Language

Finnish

Pages 46

Appendices 3

Pages of Appendices 9

Keywords

plant production, North Karelia, farming counselling, services, counselling

Sisällys

1	Johdanto.....	6
1.1	Taustaa	6
1.2	Toimeksiantajan esittely.....	6
1.3	Keskeiset käsitteet	7
2	Tietoperusta	8
2.1	Kasvintuotanto Suomessa	8
2.2	Kasvintuotanto Pohjois-Karjalassa	9
2.3	Kasvintuotannon edellytykset Suomessa ja Pohjois-Karjalassa	12
2.4	Aiemmat tutkimukset	13
3	ProAgrian palvelut	15
4	Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet, tutkimuskysymykset ja aiheen rajausta	18
4.1	Tarkoitus ja tavoitteet.....	18
4.2	Tutkimusongelmat ja aiheen rajausta.....	18
5	Tutkimuksen toteutus: aineisto ja menetelmät	20
5.1	Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu.....	20
5.2	Tutkittavat	21
5.3	Aineiston käsittely ja analyysi.....	21
5.4	Kyselylomakkeen laatiminen	23
6	Tulokset ja niiden tulkinta	24
6.1	Taustatiedot	24
6.1.1	Ikä ja koulutus.....	24
6.1.2	Luomu ja viljelykasvit	24
6.1.3	Tuotteiden myynti tilalta.....	24
6.2	Kasvintuotannon neuvontapalvelujen käyttö	25
6.2.1	Suurimmat haasteet.....	25
6.2.2	ProAgrian palveluiden käyttö	26
6.2.3	Tyytyväisyys ProAgrian palveluihin	26
6.2.4	Kiinnostus viljelyä kohtaan ja rehuntuotantorengasta kohtaan	29
6.2.5	Myyntiin liittyvät haasteet	29
6.2.6	Ideat tuotteiden myyntitulon kasvattamiseksi.....	30
6.2.7	Tulevaisuuden suunnitelmat ja palvelutarpeet.....	31
6.2.8	Kasvukauden kriittiset ajankohdat.....	32
6.2.9	Ajatukset uudesta ohjelmakaudesta	33
7	Päätäntä	34
7.1	Tulosten tarkastelu	34
7.1.1	Taustaa	34
7.1.2	Palveluiden käyttö tällä hetkellä	35
7.1.3	Millaista koulutusta, yhteistyötä ja neuvontaa tarvitaan tulevaisuudessa..	36
7.1.4	Miten palvelutarpeet muuttuvat tulevaisuudessa	41
7.2	Luotettavuus ja eettisyys	42
7.3	Tutkimuksen arviointia	42
7.4	Toimenpidesuosituksia	43
	Lähteet.....	44

Liitteet

- Liite 1. Saatekirje
- Liite 2. Kyselylomake
- Liite 3. Tulevaisuuden palvelutarpeet

Kuvat, kuviot ja taulukot

- Kuva 1. Viljelyvyöhykkeet (Luonnonvarojen kestävä käyttö Suomessa 2011)
- Kuva 2. Päätukialueet (2006)

- Kuvio 1. Peltoviljelyn suurimmat haasteet
- Kuvio 2. ProAgrian palveluiden käyttöaste viimeisen kahden vuoden aikana
- Kuvio 3. Vastaajien kokema tyytyväisyys ProAgrian palveluihin
- Kuvio 4. Viljellyt tai kiinnostus erikoiskasvien viljelyyn
- Kuvio 5. Myyntiin sisältyvät haasteet
- Kuvio 6. Viljelijöiden tulevaisuuden suunnitelmat seuraavalle 5 vuodelle

- Taulukko 1. Viljelyalan jakaantuminen Suomessa vuonna 2012
- Taulukko 2. Pohjois-Karjalan tilojen määrä ja erikoistuminen kasvintuotannossa v. 2009 ja 2012
- Taulukko 3. Viljelyalan jakaantuminen Pohjois-Karjalassa vuosina 2005, 2010 ja 2013
- Taulukko 4. ProAgrian asiakkaat vuonna 2013
- Taulukko 5. Vuosien 2012 ja 2013 asiakasmäärien muutoksista (Neuvonnan vaikuttavuuden mitattavuus joko asiakkuuden tai jäsenyyden kautta)
- Taulukko 6. Palveluiden myyntimäärien kehitys (Palveluiden myyntimäärien kehitys v. 2008–2011, 8; Palveluiden myyntimäärien kehitys v. 2008–2013, 9)

1 Johdanto

1.1 Taustaa

Opinnäytetyön aihe on kasvintuotannon neuvontapalvelutarpeet Pohjois-Karjalassa. Kasvintuotantoon perehtyminen syvällisemmin nousi esiin syventävän harjoittelun myötä, ja silloin muotoutui idea tehdä siitä opinnäytetyö. Harjoittelun tavoitteena oli kasvintuotannon neuvontaan tutustuminen ja asiakastarpeiden kartoitus. Keskeinen ajatus oli, että hahmotan asiakastarpeita ja syvennän aiheeseen liittyvää tietämystäni myöhemmin.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on ProAgria Pohjois-Karjala. Työllä pyritään selvittämään tulevaisuuden palvelumahdollisuuksia ProAgria Pohjois-Karjalassa. Kasvinviljelijät ovat tärkeä asiakasryhmä, josta tarvitaan enemmän tietoa palveluiden suunnittelua varten. Yleisimmät esiin nousevat asiat asiakastarpeita kysyttäessä helpottavat määrittämään asiakasryhmän tarpeita ja siten suuntaamaan palveluita.

1.2 Toimeksiantajan esittely

ProAgria on maaseutuyrittämisen ja maatalouden neuvontajärjestö. Sen palveluiden tavoitteena ovat yksilölliset ratkaisut kilpailukykyisten yritysten kehittämiseksi, johtamiseksi ja kokonaisuuden hallitsemiseksi. Yhteistyön avulla kukin yritys saa käyttöönsä alan uusimman tietotaidon valtakunnallisesti, paikallisesti ja kansainvälisesti. Suunnittelupalveluissa tuetaan päätöksentekoa liittyen investointitilanteisiin, sukupolvenvaihdoksiin ja tuotannon kehittämiseen. EU-tukien hakemiseen ja luomutuotantoon on opastusta ja koulutusta. Järjestössä työskentelee asiantuntijoita eri aloilta. Noin 1 500 maatilaa käyttää palveluita säännöllisesti, ja heihin kuuluvat melkein kaikki maitotilat Pohjois-Karjalasta. Asiakkaita on maaseudun pienyrityksistä elintarvike-, matkailu- ja käsityöalalta sekä hyvinvointipalveluita tuottavia pienyrityksiä. (Mikä ja kenen hyväksi 2013.)

1.3 Keskeiset käsitteet

Kasvintuotanto: Suomessa on kasvintuotannon käytössä 2,3 miljoonaa ha. Alasta puolella kasvatetaan viljoja, neljänneksellä nurmea ja lopulla peltoalalla muita viljelykasveja sekä kesantoa. (MMM 2013.)

Maatilapalvelujen asiakas käsittää seuraaviin palveluihin kuuluvat asiakkaat: ProAgria Pohjois-Karjalan maatilapalveluihin sisältyvät peltoviljelyn neuvontapalvelut, viljelijöiden työterveyshuollon työolosuhdekartoitukset, tilaneuvonta, lammasneuvonta sekä maidon- ja lihantuotannon kehittämispalvelut (ProAgria Pohjois-Karjala palveluhakemisto 2013, 1).

Yrittäjäjäsen tarkoittaa maatilan tai muun maaseutuyrityksen omistajaa, haltijaa tai viljelijää. Yrittäjäjäsenen mukana on mahdollista liittyä hänen kanssa asuva 15 vuoden iän saavuttanut perheenjäsen, joka ei vielä jatkuvasti asu kodin ulkopuolella. (Yrittäjäjäsen 2013.)

2 Tietoperusta

2.1 Kasvintuotanto Suomessa

Suomen kasvintuotantoa rajoittaa eniten kasvukauden pituus. Viljelykasvilaji- ja lajikevalikoima rajautuu kasvukauden takia, eikä maassamme voida viljellä tuleentuaakseen kasvukaudella korkeita lämpötiloja vaativia avomaan lajeja tai satoisampia genotyyppejä. Lisäksi kasvukauden hyödyntämistä rajoittavat kevät- ja syysballat, jotka esiintyvät termisellä kasvukaudella. (Seppänen, Yli-Halla, Stoddard & Mäkelä 2008, 21.)

Sääolot ja markkinatilanne vaikuttavat viljojen keskisatojen ja eri viljalajien osuuteen viljelyalasta. Viljoja hyödynnetään rehuksi, ihmisten ravinnoksi, teollisuuden raaka-aineksi ja energiaksi. Suomessa viljellään eniten ohraa, kauraa, vehnää ja ruista. (Mäkelä & Yli-Halla 2008, 47.)

Suomen peltoalasta nurmella on noin kolmannes ja nurmen osuus nautojen kuluttamasta rehusta on suunnilleen puolet. Nurmea käytetään säilörehun tuotantoon. Laidunta ja heinää kumpaakin on suunnilleen 80 000 ha, ja lopulla alalla kasvatetaan muuta nurmea tai se käytetään nurmen siementuotantoon. (Nurmikasvit.) Monivuotisille nurmille on tärkeää onnistunut talvehtiminen. Perustamisvuoden jälkeen suotuisasti talvehtineista rehunurmista voidaan korjata satoa kolmen tai neljän vuoden aikana. (Seppänen & Yli-Halla 2008, 87.)

Rehunurmista on mahdollista korjata kasvukauden aikana monia satoja. Sato syötetään suurimmaksi osaksi märehitjölle ja hevosille. Yksivuotisia nurmia on mahdollista käyttää viherlannoituksessa, kun niissä on heinäkasvien ohella mukana esimerkiksi virnoja tai apiloita, jotka pystyvät symbioottiseen typensidontaan. Maan rakenne kohentuu ja orgaanisen aineksen määrä lisääntyy, kun monivuotisilla nurmilla on runsas juuristo. (Seppänen & Yli-Halla 2008, 87.)

Nykyään säilörehusta suurin osa korjataan esikuivattuna. Tuoresäilöntään verrattuna ruokinnallisia etuja ei saavuteta esikuivauksella. Rehunkorjuu tehostuu rehua esikuivamalla, eli saavutetaan työtekniisiä etuja. (Esikuivattu säilörehu) Jaakkolan (2010) mukaan

kokoviljasäilörehu poikkeaa vihantaviljasta, jonka korjuu tapahtuu todella aikaisin ennen jyvän kehittymistä. Vehnä, ohra ja kaura ovat kokoviljasäilörehun raaka-ainetta taikinatuleentumisvaiheessa, kun vetinen ja täyttynyt jyvä on muuttunut taikinaksi. (Jaakkola 2010.)

Suomessa on kasvintuotannon käytössä 2,3 miljoonaa ha (Kasvintuotanto). Viljaa kasvatettiin Suomessa noin 1 036 000 ha vuonna 2012. Silloin alasta oli 786 000 ha rehuviljalla ja 248 100 ha leipäviljalla. Säilörehuala oli suunnilleen 471 100 ha ja laidunala 73 300 ha vuonna 2012. Perunaa kasvoi 20 700 ha ja sokerijuurikasta 11 500 ha. Öljykasveja viljeltiin 72 000 ha ja rypsiä kasvoi 43 000 ha vuonna 2012. (taulukko 1; Niemi & Ahlstedt 2013, 23 - 26.)

Taulukko 1. Viljelyalan jakaantuminen Suomessa vuonna 2012

Suomi (ha)	2012
Rehuviljaa	786 000
Leipäviljaa	248 100
Säilörehua	471 100
Laidunta	73 300
Perunaa	20 700
Sokerijuurikasta	11 500
Öljykasveja	72 000
Rypsiä	43 000

Suomessa oli vuonna 2012 maatiloja 59 042. Maatiloilla oli peltoa keskimäärin 38,9 ha. Kasvintuotanto oli päätuotantosuunta kahdella kolmasosalla ja lopulla kolmanneksella kotieläintalous. Pienet maatilat vähentyvät ja suurten määrä kasvaa. Yli 100 ha:n tilat kasvavat eniten. Yksityishenkilöt omistivat tiloista noin 90 %. (Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne 2012 2013.)

2.2 Kasvintuotanto Pohjois-Karjalassa

Vuonna 2009 Pohjois-Karjalassa oli 565 viljanviljelyyn erikoistunutta tilaa, 23 tilaa oli erikoiskasvituotannossa, 116 tilaa puutarhakasvituotannossa ja 607 tilaa oli muussa kasvintuotannossa (taulukko 2; Maatilarekisteri 2009 2010, 41).

Pohjois-Karjalassa oli vuonna 2012 viljanviljelyyn erikoistuneita tiloja 571, 19 tilaa oli erikoiskasvituotannossa, 109 tilaa puutarhakasvituotannossa ja 648 tilaa oli muussa kasvintuotannossa. Pohjois-Karjalassa oli kaikissa tuotantosuunnissa yhteensä 2 434 tilaa vuonna 2012. (taulukko 2; Maatilojen rakenne 2012 2013.)

Taulukko 2. Pohjois-Karjalan tilojen määrä ja erikoistuminen kasvintuotannossa v. 2009 ja 2012

Pohjois-Karjala (tilaa)	2009	2012
Viljanviljely	565	571
Erikoiskasvituotanto	23	19
Puutarhakasvituotanto	116	109
Muu kasvintuotanto	607	648

Viljanviljelyyn ja muuhun kasvintuotantoon erikoistuneiden tilojen määrä on kasvanut vuodesta 2009 vuoteen 2012. Erikoiskasvi- ja puutarhakasvituotantotilojen määrä on laskenut.

Vuonna 2005 Pohjois-Karjalan työvoima- ja elinkeinokeskuksen (nykyisen Pohjois-Karjalan Ely-keskuksen) alueella viljeltiin vehnää 1 800 ha, ruista 300 ha, leipävilja-ala oli yhteensä 2 200 ha, ohraa yhteensä 11 600 ha, kauraa 14 900 ha, seosviljaa 1 400 ha, kuivaa heinää 10 700 ha, säilörehua 24 000 ha, tuorerehua 800 ha, laidunta 5 400 ha, alle 5-vuotisia nurmia 41 300 ha, rypsiä ja rapsia yhteensä 300 ha. (taulukko 3; Käytössä oleva maatalousmaa vuonna 2005 työvoima- ja elinkeinokeskuksittain.)

Vuonna 2009 syysvehnää viljeli Pohjois-Karjalassa 6 tilaa, 205 tilaa viljeli kevätvehnää, 103 tilaa viljeli ruista, 929 tilaa viljeli ohraa, 1 277 tilaa viljeli kauraa, 142 tilaa viljeli seosviljaa ja 4 tilaa oli muilla viljoilla. Vuonna 2009 kevätvehnä ala oli Pohjois-Karjalassa 2 120 ha, ruista kasvoi 429 ha, ohraa oli 12 072 ha, kauraa oli 13 191 ha ja seosviljaa 1 935 ha. (Maatilarekisteri 2009 2010, 49.)

Vuonna 2010 Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen alueella viljeltiin vehnää 2 300 ha, ruista 500 ha, leipävilja-ala oli yhteensä 2 800 ha, ohraa yhteensä 10 300 ha, kauraa 11 500 ha, seosviljaa 1 800 ha, alle 5-vuotisia nurmia 42 900 ha ja rypsiä 1 300 ha. (taulukko 3; Käytössä oleva maatalousmaa vuonna 2010 alueittain -ennakkotieto 22.6.2010.)

Vuonna 2013 Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen alueella viljeltiin vehnää 2 700 ha, ruista 400 ha, leipävilja-ala oli yhteensä 3 100 ha, ohraa yhteensä 10 100 ha, kauraa 11 700 ha, seosviljaa 2 600 ha, kuivaa heinää 6 400 ha, säilörehua 29 400 ha, tuorerehua 400 ha, laidunta 5 600 ha, alle 5-vuotisia nurmia 42 300 ha, härkäpapua 100 ha ja rypsiä 900 ha. (taulukko 3; Käytössä oleva maatalousmaa vuonna 2013 alueittain, ELY.)

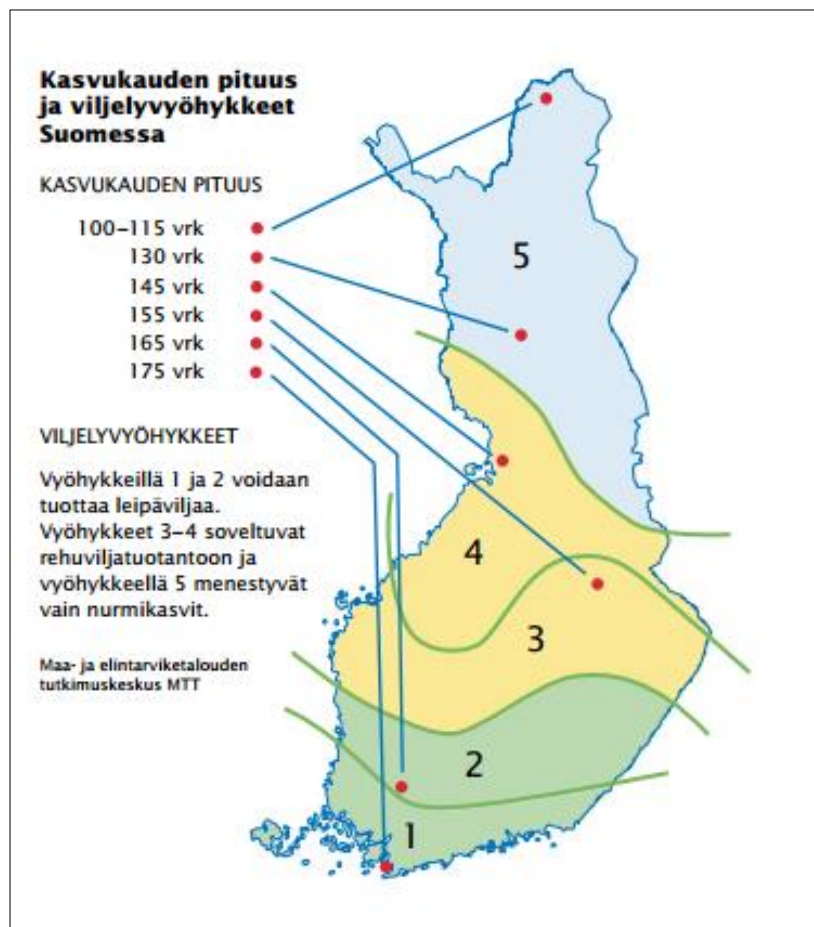
Taulukko 3. Viljelyalan jakaantuminen Pohjois-Karjalassa vuosina 2005, 2010 ja 2013

Pohjois-Karjala	2005	2010	2013
Vehnää (ha)	1 800	2 300	2 700
Ruista (ha)	300	500	400
Leipävilja-ala (ha)	2 200	2 800	3 100
Ohraa	11 600	10 300	10 100
Kauraa	14 900	11 500	11 700
Seosviljaa	1 400	1 800	2 600
Kuivaa heinää	10 700		6 400
Säilörehua	24 000		29 400
Tuorerehua	800		400
Laidunta	5 400		5 600
Alle 5-vuotisia nurmia	41 300	42 900	42 300
Rypsiä ja rapsia	300	1 300	900
Härkäpapua			100

Vehnän, leipäviljan, seosviljan, säilörehun ja alle 5-vuotisten nurmien viljelyala on kasvanut Pohjois-Karjalassa vuodesta 2005 vuoteen 2013. Samaan aikaan ohran, kauran, kuivan heinän ja tuorerehun viljelyala on laskenut. Rukiin ja laitumen viljelyala on pysynyt melko samana. Rypsin ja rapsin viljelyalassa on ollut suurta vaihtelua.

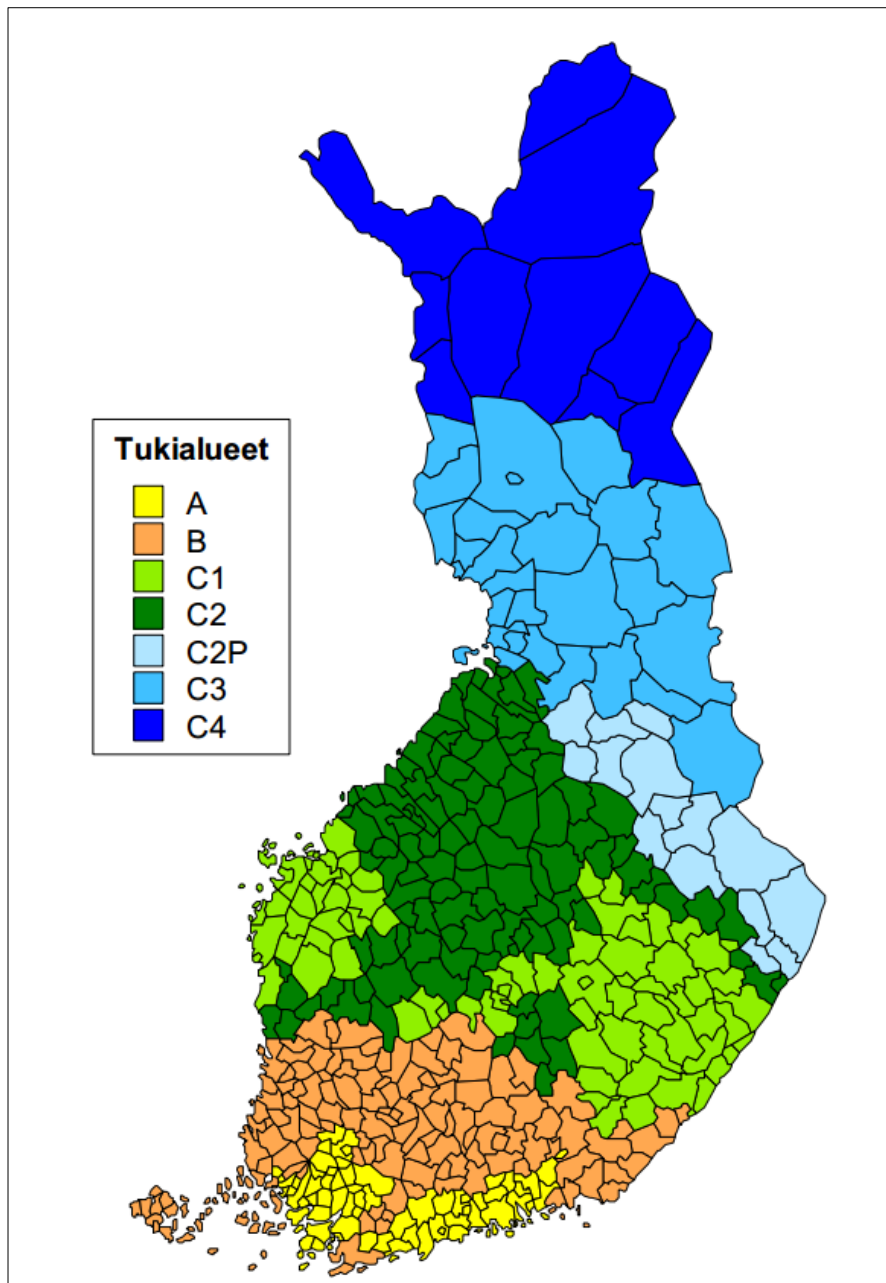
2.3 Kasvintuotannon edellytykset Suomessa ja Pohjois-Karjalassa

Suomessa on viisi viljelyvyöhykettä. Leipäviljan tuotantoon sopivat vyöhykkeet 1 ja 2. Rehuviljan tuotantoon sopivat vyöhykkeet 3 ja 4, ja pelkästään nurmikasveja voidaan viljellä vyöhykkeellä 5. Kasvukauden pituus on maamme eteläisimmissä kolkassa enintään 175 vrk ja pohjoisimmassa osassa 100 - 115 vrk. Pohjois-Karjalassa kasvukauden pituus on noin 155 vrk. (kuva 1; Luonnonvarojen kestävä käyttö Suomessa 2011, 2.)

Kuva 1. Viljelyvyöhykkeet (Luonnonvarojen kestävä käyttö Suomessa 2011)

Suomi on jaettu tukialueisiin. Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen toimialueen tukialueet ovat C1, C2 ja C2P (kuva 2). ProAgria Pohjois-Karjalan kunnat sijaitsevat samoilla tukialueilla.

Kuva 2. Päätukialueet (Täyttöohjeet 2013, 39)

2.4 Aiemmat tutkimukset

Kirsi Kostamo (2013) tutki opinnäytetyössään luomutarkastustoiminnan asiakastyytyväisyyttä Pohjois-Karjalassa. Hänen asiakaskyselynsä tarkoituksena oli ollut kuvailla ja kartoittaa, miten tyytyväisiä pohjoiskarjalaiset luomutoimijat ovat olleet tilalla suoritetuun luomutarkastukseen ja miten mielipiteeseen on vaikuttanut tilalla voimassa ollut luomusopimuksen kesto. (Kostamo 2013, 6.)

Anne Teränen (2009) teki opinnäytetyössään asiakastyytyväisyyskyselyn, jonka tarkoituksena on ollut selvittää luonnonmukaisen tuotannon toimitsijoiden asiakastyytyväisyyttä luomuvalvonnoista Uudenmaan TE-keskuksen alueella. Tarkoituksena oli selvittää kyseisen alueen luomutoimitsijoiden tyytyväisyyttä koskien Uudenmaan TE-keskuksen tarkastajien toimintaa, luomuvastaavien asiakaspalvelua ja saada toimitsijoiden mielipide Eviran toiminnasta. Kyselyssä luomutoimitsijat saivat kommentoida vapaasti ja esittää mielipiteitään, joita he halusivat antaa palautteena TE-keskukselle. (Teränen 2009, 7.)

Alina Koposen (2013) opinnäytetyön aiheena oli Joensuun seudun maaseutupalveluiden yhteistoiminta-alueen maatilojen toimintatilanteen ja tulevaisuussuunnittelun kartoitus. Hänen kyselytutkimuksensa tavoitteena oli selvittää, miten alueen maatilojen tarpeisiin vastataan paremmin. (Koponen 2013.) Tuloksia tullaan käyttämään toimialueen maaseudun kehittämisen suunnitteluun ja toteutukseen (Koponen 2013a).

3 ProAgrian palvelut

Kasvinviljelijät ovat suurin asiakasryhmä ProAgria Pohjois-Karjalassa, mutta kuitenkin jäsenasiakkaina on eniten maitotiloja. Kasvinviljelijöitä on neljännes jäsenasiakkaista, ja maatilapalvelujen asiakkaina heitä on 60 %, joten heille voidaan myydä etenkin kasvinviljelijöiden tarpeisiin suunniteltuja palvelupaketteja. Jäsenyyden omaavista maitotilasiakkaista maitotilaneuvontasopimus on 86 %:lla, joten palveluista ollaan kiinnostuneita. Jäsenyys saattaisi kiinnostaa kasvinviljelytiloja enemmän, jos heille voitaisiin tarjota palvelupakettia 5 %:n jäsenalennusta hyödyntämällä. (Eronen 2013.)

Taulukosta nähdään ProAgria Pohjois-Karjalan asiakkaiden määrä vuonna 2013 ja heidän jakaantuminen kasvintuotantoon ja kotieläintuotantoon. Taulukossa on myös ProAgrian asiakkaiden määrä koko Suomessa vuonna 2012 ja 2013. (taulukko 4.)

Taulukko 4. ProAgrian asiakkaat vuonna 2012 ja 2013 (Neuvonnan vaikuttavuuden mitattavuus joko asiakkuuden tai jäsenyyden kautta)

	Muu nautakarjalalous	-josta emolehmätuotanto	Kasvin- tuotanto	Luomutilat	-joista luomukotieläintiloja
Asiakkaat 2013 Pohjois-Karjala	119 b)	91 b)	1 103	213	59
Vuotuisia asiakkaita 2013	1 862 b)	506 b)	12 124	1 623	376
Vuotuisia asiakkaita 2012	1 928	421	13 348	1 816	

b) Lähinnä tuotanto- ja talousneuvontaa

Koko Suomessa kasvintuotanto- ja luomutilojen sekä muun nautakarjalouden määrä on vähentynyt, kun emolehmätuotantotilojen määrä on kasvanut vuodesta 2012 vuoteen 2013. Taulukosta 5 nähdään tarkemmin vuosien 2012 ja 2013 asiakasmäärien muutokset.

Taulukko 5. Vuosien 2012 ja 2013 asiakasmäärien muutoksista (Neuvonnan vaikuttavuuden mitattavuus joko asiakkuuden tai jäsenyyden kautta)

	Muutos 2012–2013 (kpl)	Muutos (%)
Muu nautakarjatalous yht.	-66	-3,4
-josta emolehmätuotanto	85	20,2
Kasvintuotanto	-1 224	-9,2
Luomutilat	-193	-10,6
-joista luomukotieläintiloja	376	

Emolehmätuotantotilojen asiakasmäärät ovat kasvaneet merkittävästi. Niillä onnistuneella kasvintuotannolla suuri merkitys tuottavuuden ja taloudellisen hyödyn kannalta. Kasvintuotantotilojen asiakasmäärät vähentyneet hieman. Seuraavasta taulukosta nähdään ProAgria Pohjois-Karjalan palveluiden myyntimäärien kehitys vuodesta 2008 vuoteen 2013 (taulukko 6).

Taulukko 6. Palveluiden myyntimäärien kehitys (Palveluiden myyntimäärien kehitys v. 2008 - 2011, 8; Palveluiden myyntimäärien kehitys v. 2008 - 2013, 9)

	2008	2010	2012	2013
Tulosanalyysit	66	45	23	17
Tilipalveluasiakkaat	240	263	303	226
EU-tukineuvonta	898	829	817	557
SPV-suunnitelmat	61	71	70	74
Viljelysuunnitelmia	758	781	622	485
Ravinnetase-laskelmia	269	191	182	147

Palveluiden myyntimäärien kehitys v. 2008 - 2011 ja palveluiden myyntimäärien kehitys v. 2008 - 2013 taulukoissa on erilaiset luvut vuoden 2010 spv-suunnitelmien kohdalla. Ensin mainitussa taulukossa luku on 71 ja viimeiseksi mainitussa taulukossa luku on 39. Luvuissa on todella suuri ero, mutta en osaa arvioida kumman taulukon luku on oikea.

Tulosanalyysien, EU-tukineuvonnan, viljelysuunnitelmien ja ravinnetaselaskelmien myynnit ovat vähentyneet selvästi. Tilipalveluasiakkaiden määrät ovat pysyneet melko samoina, eli ei ole havaittavissa selvää muutosta. Sama tilanne on spv-suunnitelmien kohdalla.

Luomukotieläintilojen neuvonnan haasteina ovat edelleen valkuaisrehujen saatavuus, korkea hinta ja omavaraisuus. Herneen ja rypsin kaltaisten valkuaisrehukasvien viljely

lisääntyi. Tilaolosuhteissa alettiin kokeilla mm. sinimailasta ja härkäpapua etenkin Pelto Tuottamaan -hankkeen tilakokeiden innostamana. Talous- ja kasvintuotannonneuvontaa tehtiin etenkin emolehmätiloilla. Kasvintuotannon toisiaan tukevan palvelukokonaisuuden muodostavat viljelyn suunnittelu, ravinnetaselaskenta ja EU-tukineuvonta. (ProAgria Pohjois-Karjala 2012, 9.)

Viljelysuunnitteluun kuuluu seuraavan kasvukauden suunnittelu sekä sopimuksen mukaan kasvinsuojelusuunnitelma, viljelykiertosuunnitelma ja lohkokirjanpito. Viljelysuunnitelma tehdään tilan kasvintuotannon edellisen vuoden tuloksiin perustuen huomioiden tavoitteet, talous, ympäristöasiat, sopivat kasvit ja viljelymenetelmät. Siihen sisältyy asiantuntijan arvio lohkoille soveltuvasta lannoituksesta, lannankäytöstä, kalkituksesta, peltojen tuotantokyvyn säilyttämisestä ja kohentumisesta sekä lohkoille soveltuvista kasveista ja lajikkeista. (Viljelysuunnittelu.)

Kasvinsuojeluruiskutuksia tekevien ja kasvinsuojeluaineita käyttävien henkilöiden täytyy suorittaa kasvinsuojelukoulutus ympäristötukiehtojen mukaan. Koulutuksessa saa tietoa kasvinsuojelusta ja kasvinsuojeluaineista. Lisäksi koulutettu pystyy arvioimaan rikkakasvien torjunnan ja muun kasvinsuojelutarpeen. (Kevään viimeinen kasvinsuojelukoulutus Pohjois-Karjalassa.)

4 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet, tutkimuskysymykset ja aiheen rajaus

4.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Työn tarkoitus on kartoittaa kasvintuotannon tulevaisuuden palvelumahdollisuuksia ProAgria Pohjois-Karjalassa. Kasvintuotantoa harjoittaville tiloille tarjottavia palveluita ovat nykyään pääasiassa EU-tukineuvonta, viljelynsuunnittelu ja ravinnetaselaskelmat. Palveluita haluttaisiin tarjota enemmän. Asiakkaiden kasvintuotannon palveluiden tarpeista ei ole riittävästi tietoa. Nykytilanteen kartoittaminen on välttämätöntä, että tulevaisuuden suuntaviivat selviäisivät. Siksi kasvintuotantoa harjoittaville tiloille lähetetään asiakastyytyväisyyskysely, että tiedetään, mikä on tilanne. Kyselyn tulosten avulla muodostetaan näkemys siitä, mitä asiakkaat kokevat tarvitsevana, joten palveluja voidaan kehittää jatkossa tarvittavaan suuntaan.

4.2 Tutkimusongelmat ja aiheen rajaus

Tutkimuksella halutaan saada vastaus kysymykseen: Mitä palveluita asiakkaat haluavat saada ProAgrialta? Päättökysymys sisältää seuraavat alakysymykset:

1. Millaisia palveluita asiakkaat käyttävät tällä hetkellä?
2. Millaista koulutusta, yhteistyötä ja neuvontaa tarvitaan tulevaisuudessa?
3. Miten palvelutarpeet muuttuvat tulevaisuudessa?

Kysely rajautuu maantieteellisesti Pohjois-Karjalaan. Karjalaisen (2014a) mukaan kyselyn kohderyhmä on otettu ProAgrian asiakasrekisteristä. Asiakastiedoissa on virheitä, eikä asiakasrekisteri ole ajan tasalla, koska sen ylläpitäminen on vaikeaa. Sähköpostiosoitteita on niukasti, joten kohderyhmää jouduttiin laajentamaan. Kohderyhmässä on kasvinviljelytilojen lisäksi kotieläintiloja. (Karjalainen 2014a.)

Asiakashallintajärjestelmässä tilakoosta ei ole tietoa, joten kyselyä ei pystytty kohdentamaan isoimmille tiloille. Sekalainen tilajoukko valikoitui kyselyn kohteeksi. Tilamäärä rajattiin hakemalla asiakashallintajärjestelmästä sähköpostin omistavat asiakkaat, joilla kasvintuotanto oli merkitty päätuotantosuunnaksi. Kyseisiä tiloja oli noin 1 300, joista

254 asiakkaalla oli sähköpostiosoite. Kysely laitettiin heille. Asiakkailla oli vanhentunutta toimialatietoa. (Karjalainen 2014b.)

5 Tutkimuksen toteutus: aineisto ja menetelmät

5.1 Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu

Aineisto hankittiin strukturoidulla kyselyllä, joka lähetettiin sähköisenä ProAgria Pohjois-Karjalan asiakkaille. Heikkilän (2008) mukaan vastaukset tallentuivat automaattisesti tietokantaan, mikä edesauttoi aineiston käsittelyä tilasto-ohjelmalla heti aineiston keruun jälkeen. Internet-kyselyllä kerätään tietoa nopeasti, ja se on sopiva vaihtoehto, kun on mahdollista saada edustava otos. Vastaajille voidaan toimittaa linkki kyselyyn sähköpostin kautta. (Heikkilä 2008, 69.) Kysely toteuttiin typala-kyselynä, joka on järkevä vaihtoehto aineiston analysointia ajatellen.

Kysely on tehokas, aikaa säästävä menetelmä. Sen aikataulu ja kustannukset on mahdollista määrittää tarkkaan. Laajan aineiston kerääminen on mahdollista. Voidaan kysellä monia kysymyksiä ja aineiston käsittely on nopeaa. Analysointitavat ovat jo olemassa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2006, 184.)

Kyselyyn suunniteltiin suljettuja ja avoimia kysymyksiä. Avoimia kysymyksiä laitettiin sellaisiin kohtiin, joissa ei haluttu rajata vastauksia ja etenkin niissä haluttiin vastaajien kirjoittavan vapaamuotoisesti, koska ei voitu varmasti tietää, mitä vastaajat ajattelevat mistäkin asiasta. Heikkilän (2008, 49) mukaan jos etukäteen ei tunneta tarkkaan vaihtoehtoja, avoimet kysymykset ovat perusteltuja.

Suljettuja kysymyksiä laitettiin kohtiin, joissa oltiin melko varmoja, että joku vastausvaihtoehto olisi sopiva. Heikkilän (2008) mukaan suljetuissa eli strukturoiduissa kysymyksissä on vastausvaihtoehdot valmiina. Niitä käytetään, kun etukäteen tiedetään rajatut ja mahdolliset vastausvaihtoehdot, joita on rajoitetusti. Suljetut kysymykset yksinkertaistavat vastausten käsittelyä ja torjuvat muutamia virheitä. Jotkut vastaajat yrittävät välttää kritiikin antamista, ja toisilla ei ole taitoa muotoilla itse vastauksia. Kielivaikeudet eivät estä vastaamista, kun valmiit vastausvaihtoehdot ovat tarjolla ja moittivien tai arvostelevien vastausten antaminen helpottuu. (Heikkilä 2008, 50 - 51.)

Kyselyä suunniteltaessa tavoite oli tehdä siitä sellainen, että saataisiin mahdollisimman paljon sellaista tietoa, mitä alun perin oli lähdetty hakemaan. Aineisto saatiin suoraan havaintomatriisin muotoon ja aineiston syöttäminen jokainen lomake yksitellen Exceliin

jäi pois. Kustakin kysymyksestä voitiin valita näytetäänkö vastaukset pylväs- tai palkki-diagrammina, ympyrädiagrammina vai taulukkona.

Koekyselyä ei lähetetty. ProAgrialta yksi henkilö testasi kyselyn toimivuuden. Testaamisen jälkeen kyselyä muokattiin hieman kommenttien pohjalta. Testivastaus poistettiin, minkä jälkeen kysely lähetettiin ProAgrian valitsemalle kohderyhmälle. Kysely lähetettiin heidän sähköpostista saatekirjeen kera mukana kyselyn linkki. Kysely lähetettiin 240 vastaanottajalle sähköpostiin.

Kyselyn ensimmäinen kierros oli viikolla 50 vuonna 2013 ja siihen tuli 17 vastausta. Vastauksia haluttiin enemmän, joten toinen kierros oli viikoilla 51 ja 52. Silloin vastauksia saatiin lisää ja niitä oli yhteensä 25. Kolmas ja viimeinen kierros päätettiin suorittaa vuoden 2014 alussa. Silloin vastausaika jatkettiin viikon 4 loppuun, minkä jälkeen kysely suljettiin. Kyselyyn vastaajia oli lopulta 38, mikä katsottiin riittäväksi määräksi.

5.2 Tutkittavat

Tutkittavat ovat ProAgria Pohjois-Karjalan asiakkaita. He löytyvät asiakasrekisteristä. Holopaisen & Pulkkinen (2002) mukaan aluksi tutkimuksen kohteena oleva tietty joukko on määriteltävä kaikkia tutkimuksia tehtäessä. Joukkoa kutsutaan perusjoukoksi, joka muodostuu tutkimusyksiköistä eli tilastollisten tutkimusten tilastoyksiköistä. (Holopainen & Pulkkinen 2002, 12.)

5.3 Aineiston käsittely ja analyysi

Käsiteltävä aineisto on määrällistä ja laadullista. Määrällisen aineiston muuttujista on tarkoitus laskea ja esitellä keskeiset frekvenssit ja tunnusluvut. Laadullinen aineisto analysoidaan sisällönanalyysin avulla.

Muuttujien arvojen sisältämä informaatio on mahdollista pelkistää muutamaan muuttujaa kuvailevaan tunnuslukuun. Tunnuslukuja hyödynnettäessä laajakin aineisto saadaan tiivistettyä. Tunnuslukuista erotellaan omiksi ryhmikseen sijaintiluvut eli sijaintia kuvailevat tunnusluvut ja hajontaluvut, jotka kuvailevat muuttujien arvojen vaihtelua. Vinousluvut ja huipukkuusluvut kuvailevat jakauman muotoa. (Heikkilä 2008, 82 - 83.)

Tyyppi-arvo eli moodi on luokitteluasteikon muuttujalla ainoa käyttökelpoinen keskiluku. Havaintoaineiston yleisin muuttujan arvo on moodi, tai se sisältyy suurimman frekvenssin luokkaan. Frekvenssit ovat havaintojen lukumääriä. Jos frekvensseistä lasketaan kunkin prosenttiosuus kokonaisfrekvenssistä, saadaan suhteelliset frekvenssit. (Holopainen & Pulkkinen 2002, 46 - 75.)

Kun havaintoarvoja on pariton määrä, järjestetyn havaintoaineiston keskimäinen havainto on mediaani. Mediaani on jompikumpi keskimäisistä arvoista, jos havaintoarvoja on parillinen määrä. Välimatka- tai suhteasteikon muuttujilla yleisin keskiluku on aritmeettinen keskiarvo. (Holopainen & Pulkkinen 2002, 76 - 78.)

Dokumentteja analysoidaan sisällönanalyysissä systemaattisesti ja objektiivisesti. Dokumentti voi olla mikä tahansa kirjallinen materiaali. Tutkittavasta ilmiöstä yritetään saada kuvaus yleisessä ja tiivistetyssä muodossa. Kerätty aineisto saadaan sisällönanalyysillä vain järjestettyä johtopäätösten tekemistä varten. Sisällönanalyysi on tekstin analysoimista. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 105.)

Kyselyyn liittyen ProAgrian sähköpostiin oli tullut yksi lauseen mittainen kommentti. Yhden lauseen mittainen irrallinen kommentti jätettiin pois, kun käsiteltiin vastauksia. Mukaan otetaan kokonainen vastauslomake, vaikka sieltä puuttuisi jokin yksittäinen vastaus, mutta ei toisin päin. Avointen kysymysten vastaukset jaettiin ja luokiteltiin kunkin kysymyksen mukaisiin teemoihin. Yksittäisten kysymysten kohdalla monet vastaajat olivat kommentoineet useampaan teemaan liittyvää vastausta.

Määrälliseen aineistoon liittyen kunkin kysymyksen kohdalla kiinnosti vastaajien kokonaismäärä, koska vastaajia ei pakotettu vastaamaan jokaiseen kysymykseen, vaan he pysyivät muutaman kysymyksen kohdalla jättämään vastaamatta. Siksi tuloksia esiteltäessä jokaiseen kysymykseen liittyen on esitetty vastaajien määrä kokonaisuudessa, minkä jälkeen on ilmoitettu lukumäärät ja prosenttiosuudet siitä, miten vastaukset ovat jakaantuneet.

Frekvenssi eli esiintymiskertojen lukumäärä on esitetty jokaisen määrällisen aineiston muuttujan kohdalla. Muuttujan arvojen frekvenssijakauma on esitetty esimerkiksi kuviossa, jossa kerrotaan vastaajien kokemasta tyytyväisyydestä ProAgrian palveluihin.

Ikää kysyttäessä kiinnosti, minkä ikäinen on nuorin ja vanhin vastaaja, että saadaan selville vaihtelu nuorimmasta vanhimpaan ja vastaajien keski-ikä. Ikä on välimatka-asteikon muuttuja, joten vastaajien keski-ikä on saatujen vastausten aritmeettinen keskiarvo.

Sukupuolimuuttujan kohdalla löytyy moodi, koska aineistosta selviää, onko miehiä vai naisia enemmän ja yleisempi sukupuoli on moodi. Sijaintia kuvailevia tunnuslukuja, kuten keskiarvoa ja moodia löytyy esimerkiksi ikä- ja sukupuolimuuttujista.

5.4 Kyselylomakkeen laatiminen

Kyselylomakkeen laatimista pohdittiin kasvintuotantoon keskittyvän harjoittelun ohessa palvelupäällikkö Katri Karjalaisen ja neuvojien kanssa. Perehdyin kasvintuotannon neuvontaan käytännössä harjoittelun aikana ja syvensin teoreettista tietämystä sen jälkeen. Kyselylomake muotoutui siinä samalla. Tein siitä luonnoksia, joita neuvojat ja palvelupäällikkö kommentoivat. Samalla pohdittiin, millä ohjelmalla sähköpostikysely lähetetään. Webropol-kysely hylättiin, koska silloin jokainen kyselylomake olisi pitänyt syöttää erikseen Exceliin ja Wordiin. Valitsemalla Typala-kyselyn tältä vältyttäisiin ja lomakkeet saataisiin suoraan tulostettavaan havaintomatriisiin, joten valitsimme kyseisen vaihtoehdon.

6 Tulokset ja niiden tulkinta

6.1 Taustatiedot

6.1.1 Ikä ja koulutus

Kyselyyn vastasi 38 maanviljelijää. Vastaajien ikä oli keskimäärin 47 vuotta. Nuorin vastaaja oli 24 vuotta ja vanhin vastaaja oli 65 vuotta. Vastaajista (n=28; 74 %) oli miehiä ja (n=10; 26 %) oli naisia.

Vastaajista (n=38) suurin osa (n=18; 47 %) oli suorittanut ammattitutkinnon, ja heistä suurin osa (n=26; 68 %) oli päätoimisia viljelijöitä. Vähemmistö vastaajista (n=11; 29 %) oli sivutoimisia viljelijöitä, ja yksi ei toiminut ollenkaan viljelijänä.

6.1.2 Luomu ja viljelykasvit

Vastaajista (n=38) suurimman osan (n=26; 68 %) tila ei ollut luomussa, (n=9; 24 %) tila oli luomussa ja (n=3; 8 %) ei ollut luomussa, mutta luomu kiinnosti.

Kysyttäessä monta ha tilallasi on viljelyssä kartoitettiin viljeltyjen peltoalojen jakautumista eri viljelykasveille, Vastaajista (n=38) suurin osa (n=30; 79 %) ilmoitti viljelevänsä nurmia, (n=25; 66 %) viljeli viljoja ja (n=15; 39 %) pellot olivat kesannolla. Vähiten suosittuja olivat valkuaiskasvit, joita viljeli (n=5; 13 %) vastaajista ja öljykasvit (n=4; 10 %) vastaajista.

6.1.3 Tuotteiden myynti tilalta

Vastaajilta (n=38) kysyttiin, minne he myyvät viljelemänsä tuotteet. Vastaajista kahdeksan myi tuotteensa lähiseudun jalostajille muun muassa myllyille. Yhdeksän vastaajan tuotteet menivät omaan käyttöön, esimerkiksi eläinten rehuksi.

Omalla tilalla käytetään

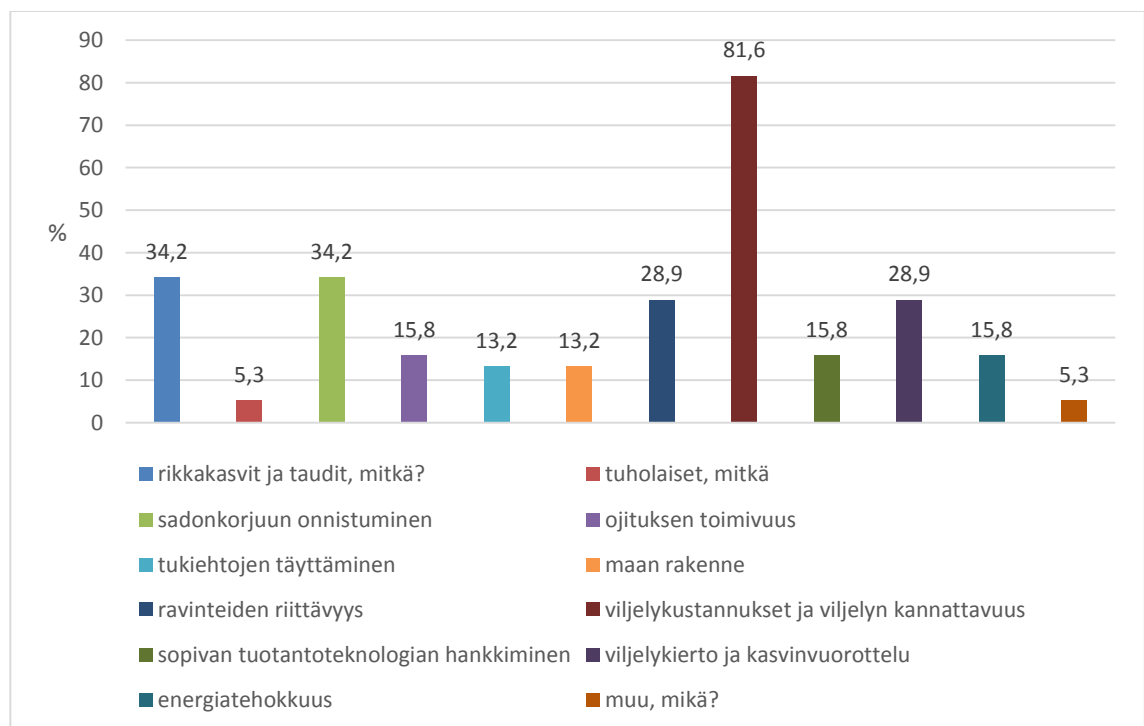
Naapuriviljelijöille

Suurin osa (n=23; 60 %) vastaajista myi tuotteensa naapureille ja lähiseudulle. Vastaajista kolmen tuotteen menivät siemenviljaksi ja siemenpakkaamoon. Vastaajista kahdeksan myi tuotteensa muille tahoille, kuten osuuskunnalle, kilpailutuksessa pärjänneille ja EU-markkinoille. Arvioita tuotteiden ostajan etäisyydestä esitti 28 vastaajaa. Tuotteiden ostaja on keskimäärin 50 km:n päässä. Lähimmät tuotteiden ostajat ovat 0 - 1 km:n päässä ja kaukaisin 320 km:n päässä.

6.2 Kasvintuotannon neuvontapalvelujen käyttö

6.2.1 Suurimmat haasteet

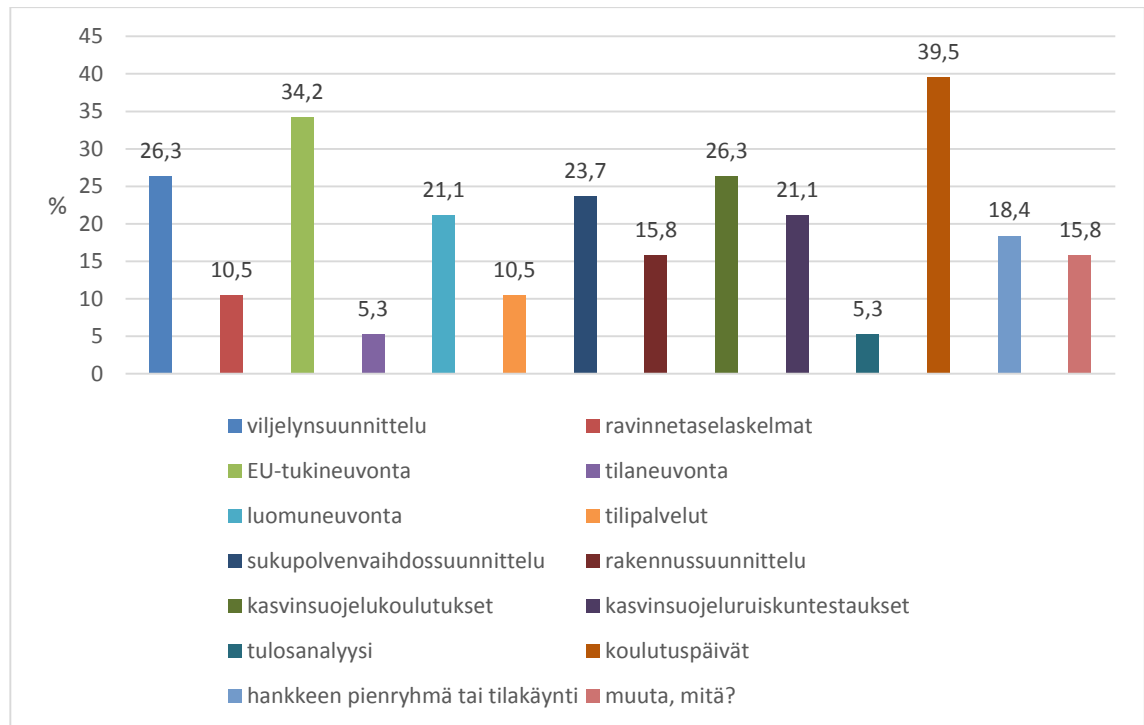
Vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa peltoviljelyn kolmeen suurimpaan haasteeseen. Vastauksissa (n=38) peltoviljelyn suurimpana haasteena pidettiin (n=31; 81,6 %) viljelykustannuksia ja viljelyn kannattavuutta, (n=13; 34,2 %) rikkakasveja ja tauteja, (n=13; 34,2 %) sadonkorjuun onnistumista, (n=11; 28,9 %) ravinteiden riittävyyttä, sekä (n=11; 28,9 %) viljelykiertoa ja kasvinvuorottelua. Tuholaiset ja muu mikä (erikoiskasvit, kiviset pellot, kuivuus tai liika sade) jäivät vähälle huomiolle. (kuvio 1.)

Kuvio 1. Peltoviljelyn suurimmat haasteet

6.2.2 ProAgrian palveluiden käyttö

Vastaajat (n=38) ovat käyttäneet viime vuosina seuraavia ProAgrian palveluita: 39,5 % koulutuspäiviä, 34,2 % EU-tukineuvontaa, 26,3 % viljelynsuunnittelua, 26,3 % kasvin-suojelukoulutuksia, 23,7 % sukupolvenvaihdossuunnittelua. Kaikista vähiten käytettyjä palveluita olivat tulosanalyysi ja tilaneuvonta, joita kumpaakin oli käyttänyt 5,3 % vastaajista. (kuvio 2.)

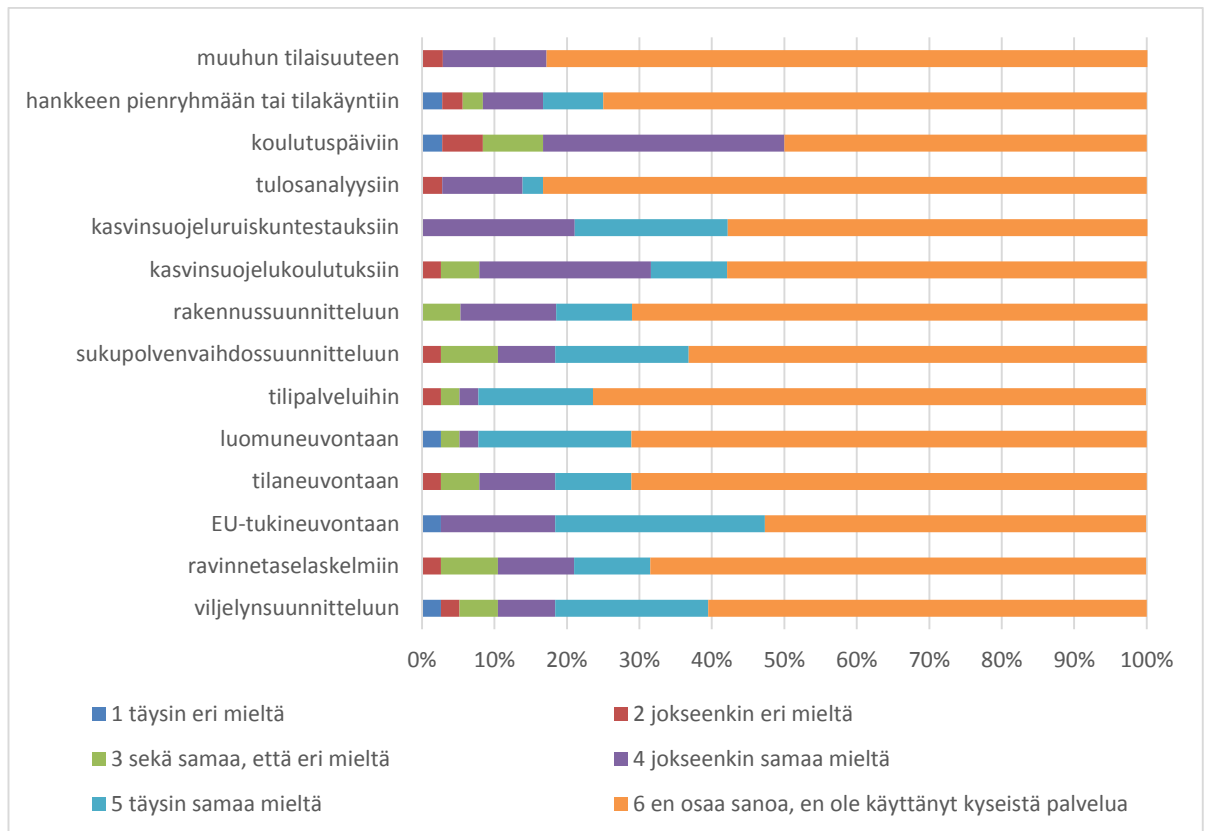
Kuvio 2. ProAgrian palveluiden käyttöaste viimeisen kahden vuoden aikana

6.2.3 Tyytyväisyys ProAgrian palveluihin

Vastaajilta kysyttiin, miten tyytyväisiä he ovat ProAgrian tarjoamiin palveluihin. Viljelynsuunnitteluun (n=38) täysin tyytyväisiä oli 21,1 % vastaajista. Vastaajista 60,5 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. Ravinnetaselaskelmiin (n=38) täysin tyytyväisiä oli 10,5 % vastaajista, jokseenkin samaa mieltä oli 10,5 % vastaajista. Vastaajista 68,4 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. EU-tukineuvontaan (n=38) täysin tyytyväisiä oli 28,9 % vastaajista. Vastaajista 52,6 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. (kuvio 3.)

Tilaneuvontaan (n=38) täysin tyytyväisiä oli 10,5 % vastaajista, ja jokseenkin samaa mieltä oli 10,5 % vastaajista. Vastaajista 71,1 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. Luomuneuvontaan (n=38) täysin tyytyväisiä oli 21,1 % vastaajista. Vastaajista 71,1 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. Tilipalveluihin (n=38) täysin tyytyväisiä oli 15,8 % vastaajista. Vastaajista 76,3 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. Sukupolvenvaihdossuunnitteluun (n=38) täysin tyytyväisiä oli 18,4 % vastaajista. Vastaajista 63,2 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. (kuvio 3.)

Rakennussuunnitteluun (n=38) jokseenkin tyytyväisiä oli 13,2 % vastaajista. Vastaajista 71,1 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. Kasvinsuojelukoulutukseen (n=38) jokseenkin tyytyväisiä oli 23,7 % vastaajista. Vastaajista 57,9 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. Kasvinsuojeluruiskuntestauksiin täysin tyytyväisiä oli (n=38; 21,1 %) vastaajista, jokseenkin samaa mieltä oli 21,1 % vastaajista. Vastaajista 57,9 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. Tulosanalyysiin (n=36) jokseenkin tyytyväisiä oli 11,1 % vastaajista. Vastaajista 83,3 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. Koulutuspäiviin (n=36) jokseenkin tyytyväisiä oli 33,3 % vastaajista. Vastaajista 50 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. Hankkeen pienryhmää tai tilakäyntiä (n=36) vastaajista 75 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. Muuhun tilaisuuteen (n=35) jokseenkin tyytyväisiä oli 14,3 % vastaajista. Vastaajista 82,9 % ei osannut sanoa tai ei ollut käyttänyt kyseistä palvelua. (kuvio 3.)

Kuvio 3. Vastaajien kokema tyytyväisyys ProAgrian palveluihin

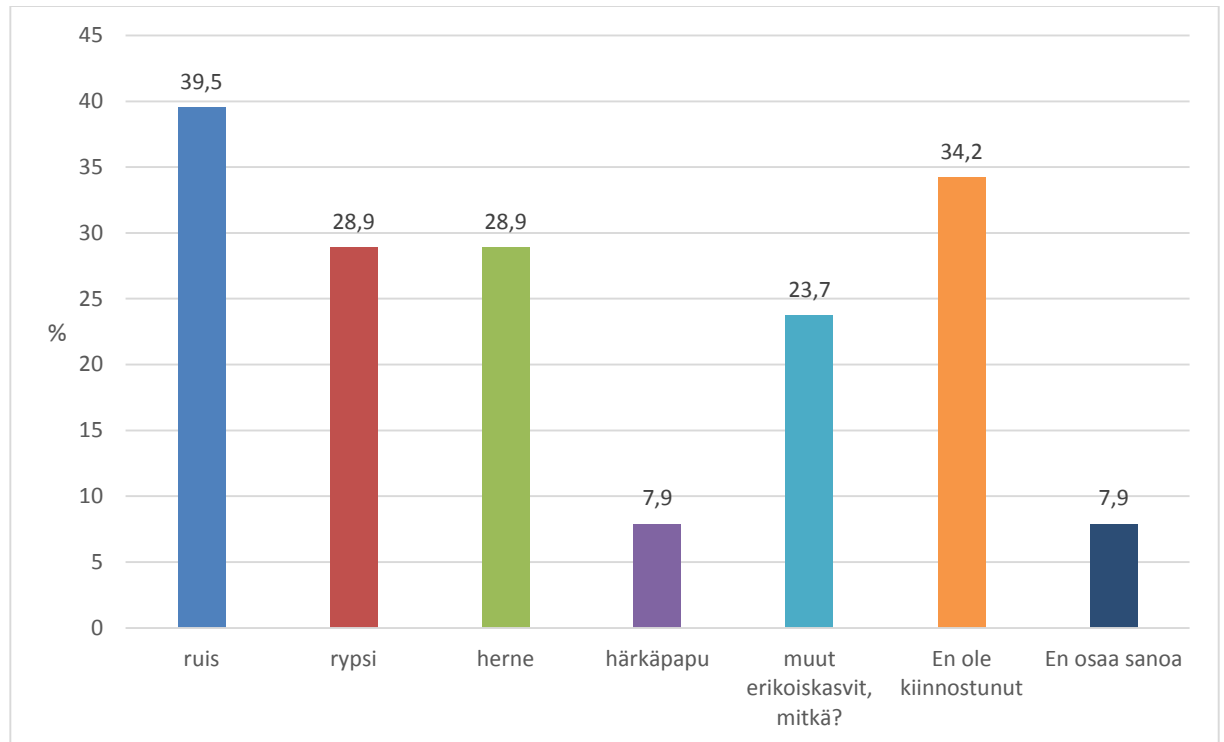
Kehittämisehdotuksia ProAgrian palveluihin teki 11 vastaajaa. Vastaajista kaksi oli tyytymättömiä sukupolvenvaihdoksen yhteydessä tehtyihin kauppakirjoihin, joihin päätyi virheitä. Neljä vastaajaa pohti hinnoittelun olevan liian kallista verrattuna siihen, mitä sillä saa. Kolme vastaajaa esitti kehitystarpeita, kehitystä toivottiin nautapuolelle ja uusien viljelykasvien tuomiseen.

Uusien viljelykasvien tuonti maatilolle Koulutustilaisuuksia uusista viljelykasveista Selvittää mahdollisesti uusien kasvien viljelyn kannattavuus Huomioitava mahdollinen kasvukauden pidentyminen lajien ja lajikkeiden valinnassa.

Kaksi vastaajaa ilmaisi yleisesti olevansa tyytyväinen palveluihin. Yksi vastaus hylättiin, koska se ei liittynyt ollenkaan kysyttyyn asiaan.

6.2.4 Kiinnostus viljelyä kohtaan ja rehuntuotantorengasta kohtaan

Vastaajista (n=38) suurin osa (n=15; 39,5 %) on kiinnostunut rukiin viljelystä, (n=13; 34,2 %) ei ole kiinnostunut mistään, (n=11; 28,9 %) on kiinnostunut rypsin viljelystä ja (n=11; 28,9 %) on kiinnostunut herneen viljelystä. Kiinnostus muiden erikoiskasvien viljelyyn oli (n=9; 23,7 %), mikä jäi vähäiseksi. (kuvio 4.)

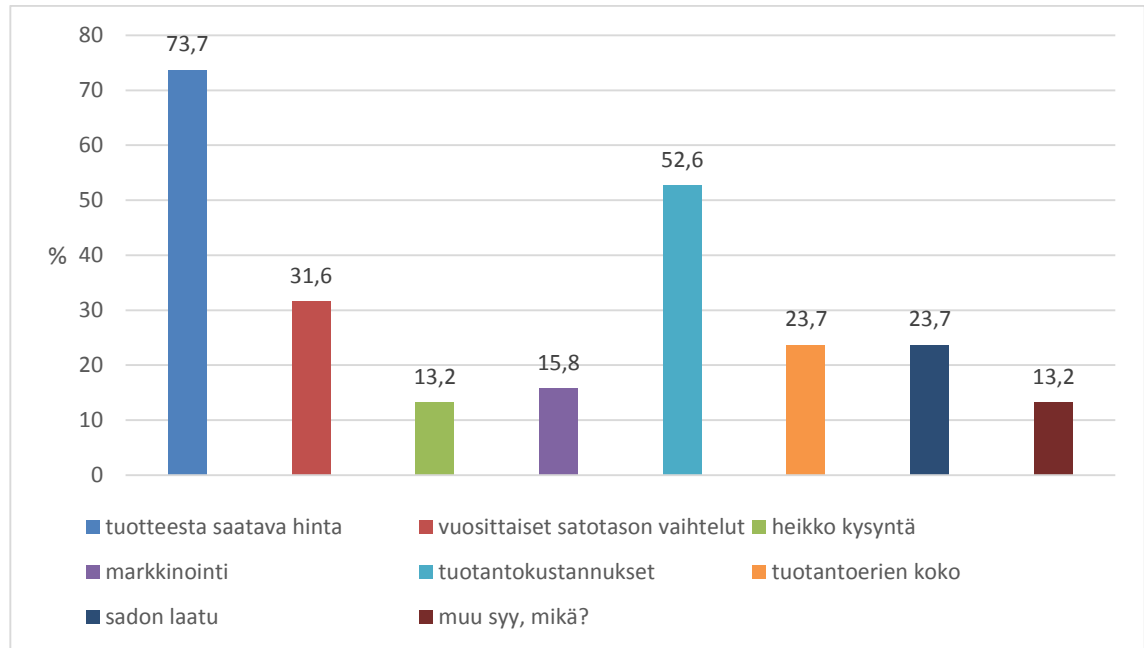
Kuvio 4. Viljellyt tai kiinnostus erikoiskasvien viljelyyn

Vastaajista (n=38) 39,5 % on kiinnostunut toimimaan rehuntuotantorengassa ja 31,5 % ei ole kiinnostunut toimimaan rehuntuotantorengassa.

Vastaajista (n=38) 44,7 % ei ole ja 42,1 % on kiinnostunut tuottamaan viljaa paikallisille myllyille.

6.2.5 Myyntiin liittyvät haasteet

Myyntiin (n=38) liittyväksi suurimmaksi haasteeksi (n=28; 73,7 %) koki tuotteesta saatavan hinnan, (n=20; 52,6 %) tuotantokustannukset ja (n=12; 31,6 %) vuosittaiset satotason vaihtelut. Loput vastausvaihtoehdot jäivät vähemmälle huomiolle. (kuvio 5.)

Kuvio 5. Myyntiin sisältyvät haasteet

6.2.6 Ideat tuotteiden myyntitulon kasvattamiseksi

Kaikki vastaajat esittivät ideoita tuotteiden myyntitulon kasvattamiseksi. Vastaajista kuusi ajatteli tuotteiden myyntitulon kasvavan jalostamalla tuotteita pidemmälle. Kahden vastaajan mielestä tulot kasvaisivat, jos tuotteesta saisi paremman hinnan. Kahden vastaajan mielestä erikoistuminen kasvattaisi tuloja. Yhden vastaajan mielestä tuotetta pitäisi enemmän prosessoida itse tai teettää sitä toisilla. Vastaajista kaksi ajatteli tilojen välisen yhteistyön olevan hyödyllistä. Yhden vastaajan mielestä luomuun siirtymisestä olisi hyötyä. Vastaajista yhdeksän panostaisi toiminnan rationalisointiin, kuten viljelemällä kasveja, joille on kysyntää ja alentamalla tuotantokustannuksia.

Panostamalla leipäviljojen viljelyyn: tarkemmalla lannoituksella, korrenvahvistajien ym. kasvinsuojeluaineiden käytöllä. Myyntiviljojen alan lisäämisellä. Jatkojalostamalla ja markkionoimalla tuotteita itse.

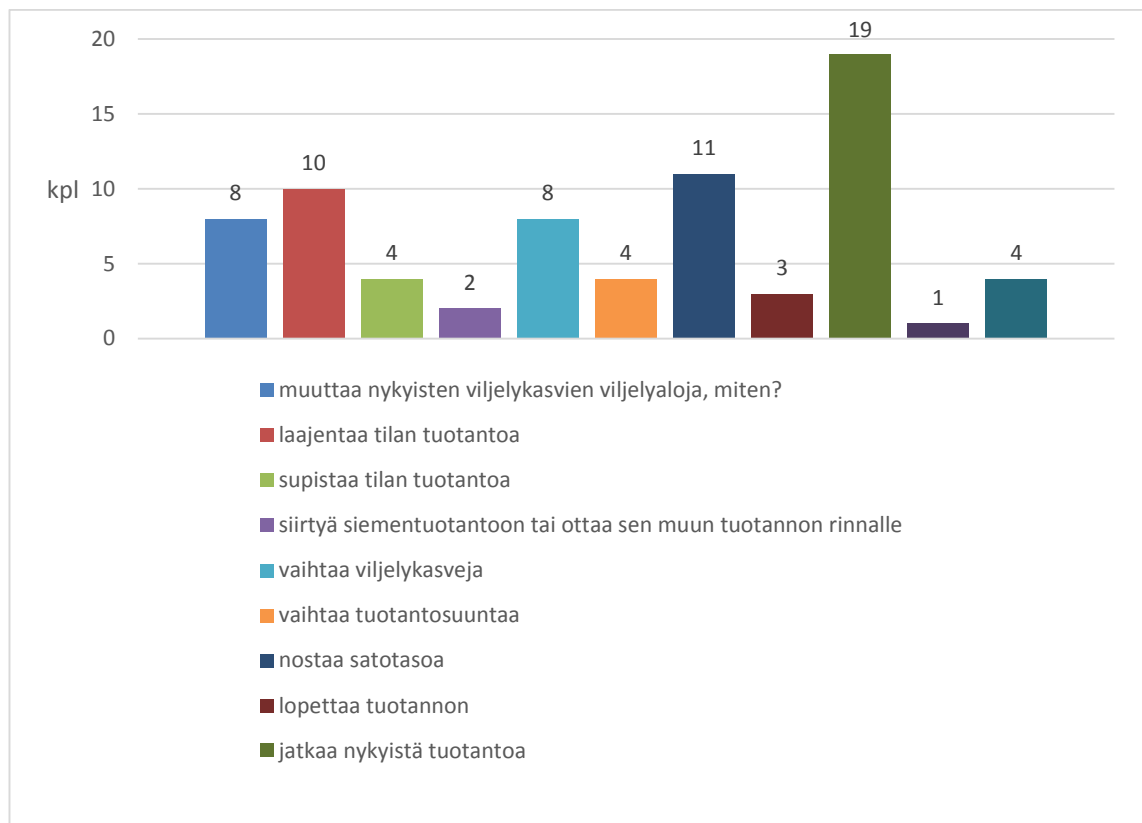
Puhtaalla viljatilalla varsin haasteellista, kun myyntihinnat vaihtelevat, mutta kustannukset vain nousevat. Uusia kasveja viljelyyn, joille riittää kysyntää ja samalla saadaan viljelykiertoa ja toisaalta viljatassetta paremmin tasapainoon

Vastaajista kolme markkinoisi tuotteita enemmän. Muita kommentteja tuli 12 vastaajalta, kuten tuotteiden toimittaminen ostajalle pitemmälle matkalle ja suoramyyntillä. Kolme

vastausta hylättiin, koska ne eivät liittyneet millään tavalla kysytyyn asiaan, eikä niitä olisi voinut mitenkään hyödyntää.

6.2.7 Tulevaisuuden suunnitelmat ja palvelutarpeet

Vastaajilta kysyttiin, mitä he aikovat tehdä seuraavan 5 vuoden aikana. He saivat vastata enintään 3 vaihtoehtoon. Seuraavan 5 vuoden aikana vastaajista (n=38) 19 aikoo jatkaa nykyistä tuotantoa, 11 nostaa satotasoja, 10 laajentaa tilan tuotantoa, sekä 8 vaihtaa viljelykasveja ja 8 muuttaa nykyisten viljelykasvien viljelyaloja. (kuvio 6.)

Kuvio 6. Viljelijöiden tulevaisuuden suunnitelmat seuraavalle 5 vuodelle

Kaikki vastasivat (n=38) tulevaisuuden palvelutarpeita kartoittavaan kysymykseen. He saivat vastata 5 tärkeimpään vaihtoehtoon. Lisätietoa haluttiin eniten (n=15; 39,5 %) tukiehtojen täyttymisen varmistamiseen, (n=14; 36,8 %) tukiin liittyvään ”paperisotaan”, (n=13; 34,2 %) satotason parantamiseen, (n=12; 31,6 %) myytävien tuotteiden hintaneuvotteluihin ja markkinointiin, (n=12; 31,6 %) verosuunnitteluun, (n=12; 31,6 %) luomuviljelyn menetelmiin ja (n=12; 31,6 %) omistajanvaihdokseen/sukupolvenvaihdokseen.

Kaikista vähiten vastaajat kaipasivat lisätietoa hankintojen suunnitteluun ja kilpailuttamiseen sekä viljelyn ympäristövaikutusten selvittämiseen ja hallintaan. (Ks. taulukko/liite kokonaisuudessaan liitesivulla).

Vastaajilta (n=38) kysyttiin kiinnostusta kesällä 2014 tarjottaviin kasvukauden aikaisiin peltokäynteihin. Suurin osa (n=17; 44,7 %) ei ollut kiinnostunut ja (n=12; 31,6 %) ei tiennyt kantaansa asiaan.

6.2.8 Kasvukauden kriittiset ajankohdat

Tilan kasvuston tarkkailun kannalta kriittisimpiä kasvukauden ajankohtia kommentoivat kaikki vastaajat. Vastaajista neljä ajatteli kevään olevan kriittistä ajankohtaa etenkin syysrukiin ja rypseltojen osalta.

Syysrukiin osalta kevät, talvehtimisen onnistuminen ja elokuun alussa puinitiajankohta. Kevätviljojen osalta orastuminen hyvin kuivana keväänä. Rikkokojen torjunnan kannalta kesäkuun puoliväli / loppupuoli, joskus myös keskikesä.

Vastaajista 12 (n=38) eli suurin osa piti kesää hankalimpana aikana. Vastaajista viisi ajatteli orastumisen olevan kriittistä ajankohtaa. Vastaajista kuusi kommentoi sääolosuhteita, kuten sadonkorjuuta ja kypsymistä, talvehtimisen onnistumista, kuivuutta ja sadetta.

Näin yleensä kuivuus tai jatkuva sade.

Kuusi vastaaja ajatteli rikkakasvien torjunnan vaikeutta.

Ruiskutus aika onko ongelma rikat nousseet riittävästi(valvatti) ja mahdollista paine kasvustossa. Olisiko toisella ruiskutuksella(tauti) ja lisä lannoituksella mitään taluodellista hyötyä.

Vastaajista neljä ajatteli ravinnepuutteiden ja lannoituksen kriittisyyttä, kuten lannoituksen riittävyttä ja sen tarpeellisuutta sekä viljojen ravinnepuutteita. Vain yksi vastaaja pohti sadon muodostusta. Vastaajista kaksi pohti ruiskutuksen oikeaa aikaa. Vain yksi vastaaja pohti nurmen korjuuajankohtia. Kahden vastaajan mielestä koko kasvukausi on kriittistä ajankohtaa. Vastaajista kaksi kommentoi muita asioita, esimerkiksi emotilalla

rikkakasvit ja sadonkorjuun ajankohta eivät ole niin tärkeässä roolissa. Kaksi vastausta hylättiin.

6.2.9 Ajatukset uudesta ohjelmakaudesta

Viimeisenä vastaajilta kysyttiin ajatuksia liittyen vuonna 2014 alkavaan uuteen ohjelma-kauteen. Silloin ympäristöasiat nousevat nykyistä enemmän esille ja ympäristötuen toimenpiteet laajenevat. Todennäköisesti viljelyssä joudutaan ottamaan huomioon mm. viherryttämisen, maatalousluonnon monipuolistamisen ja vesistöjen tilan parantamisen vaikutukset.

Kysymystä kommentoi 38 vastaajaa. Vastaajista 16 arveli, että asialla ei ole vaikutusta, eikä se tuo suuria muutoksia.

Ei vaikutusta tähänhetkiseen tilanteeseen.

Ehkei kovin suuria muutoksia toimintaan. Tosin "viherryttäminen" voi edellyttää viljelysuunnitelmaan tarkennuksia, kenties tuotantokustannuksia /siemenhankintojen lisäystä jonkin verran.

Vastaajista kuusi pohti tulossa olevia hankaluuksia tai vaikeuksia. Vastaajista 8 ei tiennyt kertoa sen tarkemmin, mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

ei mitään hajua tässä vaiheessa. mikäli vanhat merkit pitävät paikkansa, viljelijän käteen jäävät eurot pienenevät entisestään.

Vastaajista kuusi pohti tulossa olevan lisää työtä ja/tai byrokratiaa. Vastaajista neljä kommentoi muita asioita, kuten tilanteen seuraamisen tärkeyttä.

7 Päätäntä

7.1 Tulosten tarkastelu

7.1.1 Taustaa

Suomen kasvintuotannon käytössä olevan 2,3 miljoonan ha:n alasta puolella kasvatetaan viljoja, neljänneksellä nurmea ja lopulla peltoalalla muita viljelykasveja sekä kesantoa. (Kasvintuotanto.) Nurmiviljelyn painopiste on nautakarjavaltaisilla alueilla, kuten Keski- ja Järvi-Suomessa (Seppänen & Yli-Halla 2008, 87). Vastaajat viljelevät eniten nurmia, viljoja ja kesantoja. Valkuaiskasveja ja öljykasveja viljeltiin vähiten. Pohjois-Karjalassa viljelyalat näyttävät jakaantuvan samalla tavalla mitä muualla Suomessa.

Tiettyjä sääntöjä noudattamalla rehuissa, maataloustuotteissa, alkoholijuomissa ja elintarvikkeissa saa viitata luonnonmukaisen tuotannon tuotantotapaan. Lainsäädännössä määritellään valvontajärjestelmä luonnonmukaiselle tuotannolle. Luomusääntöjen mukaisesti viljelevä maa- tai puutarhatila on luomutila. Luomusääntöjen mukaan luomutilalla hoidettavat ja ruokittavat kotieläimet ovat luomueläimiä. (Luonnonmukainen tuotanto.)

Luomutuotantoa uhkaa pitkällä tähtäimellä tuotannonalan rakenteen painottuminen liikaa viljaviljelyyn, jolloin ei ole taloudellisesti mahdollista harjoittaa luomuun kuuluvaa monipuolista viljelykiertoa. Taloudellista kilpailukykyä ei ole nykyisin vain typen tuotantoon käytettävällä nurmipalkokasvustolla, eikä ostotypen hinnalla, joka olisi vaihtoehtoinen tuotantopanos. (Koikkalainen, Seuri, Koivisto, Tauriainen, Hyvönen & Regina 2011, 18.) Vastaajien selvä vähemmistö (n=9; 24 %) oli luomutilallisia, mikä heijastuu myös valkuaiskasvien viljelyn heikkoon suosioon. Havainto on erikoinen. Maatilatilastollisen vuosikirjan 2013 (2013, 151 - 152) mukaan vuonna 2012 Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen alueella luomuviljelyn tuotannonalan osuus kokonaispeltoalasta oli 18,4 % ja osuus kaikista tiloista oli 13,2 %. Muihin ELY-keskuksen alueisiin verrattuna luvut ovat kolmanneksi suurimpia, eli tilastojen mukaan luomuviljelyn pitäisi olla suosittua Pohjois-Karjalassa, mikä ei heijastu tämän tutkimuksen tuloksiin.

7.1.2 Palveluiden käyttö tällä hetkellä

ProAgrian palveluista käytetyimpiä olivat koulutuspäivät, EU-tukineuvonta, viljelynsuunnittelu, kasvinsuojelukoulutukset. Ne olivat myös palveluita, joihin asiakkaat olivat kaikista tyytyväisimpiä.

Yrityksen pitäisi valita ja priorisoida osa-alueet, joissa se haluaa olla paras ja jotka ovat sille tärkeitä asiakastyytyväisyyttä ajatellen. Kaikessa ei voi olla paras, joten yrityksen pitäisi valita, missä se on ylivoimainen. Asiakastyytyväisyyden parantamista vaikeuttaa asiakkaiden eläminen erilaisissa elämäntilanteissa. Esimerkiksi pankissa ensiasunnon ostajille ovat eri asiat tärkeitä, mitä eläkkeelle siirtyville pariskunnille. Osa on kiinnittänyt talonsa savupiippuun asti, kun taas toiset neuvottelevat sijoittamisesta tai sijoitusasunnon hankinnasta. Asiakastyytyväisyyttä on mitattava asiakasryhmittäin. (Rubanovitsch & Aalto 2007, 93 - 94.)

Miten hyvin yritys vastaa asiakkaiden odotuksia tai miten se on ylittänyt odotukset, selviää kysymällä asiakastyytyväisyyttä. Yrityksen menestymistä tai kykyä menestyä tulevaisuudessa voidaan mitata asiakastyytyväisyydellä. Asiakastyytyväisyyteen liittyy suoraan asiakaspalvelu, sen laatu ja odotukset sitä kohtaan. Yrityksen toiminnan tarkkailua ajatellen asiakastyytyväisyyden tulokset ovat hyödyllisiä. Asiakkaista kilpaillaan kilpailuilla markkinoilla, asiakastyytyväisyydellä erotutaan kilpailijoista, ja se on yritysten strategioiden tärkeä osa. Yksilöllisillä kyselyillä mitataan asiakastyytyväisyyttä, ja tulokset esitetään keskiarvoina. (Mitä tarkoittaa asiakastyytyväisyys?)

ProAgria Pohjois-Karjalan on mahdollista keskittyä kehittämään niitä palveluita, joita käytetään eniten ja joihin asiakkaat ovat tyytyväisimpiä. Vähiten käytettyjen palveluiden kehittämisen voi jättää vähemmälle. Asiakastyytyväisyyttä on mitattu kasvintuotanto-osa-alueen kohdalla ja saadut tulokset kertovat yrityksen menestymisestä. Kasvintuotannon neuvontapalveluiden kehittäminen on tärkeää tulevaisuuden menestystä ajatellen, joten niiden kehittämiseksi kannattaa tehdä työtä.

7.1.3 Millaista koulutusta, yhteistyötä ja neuvontaa tarvitaan tulevaisuudessa

Kehittämisehdotuksia ProAgrian palveluihin teki 11 vastaajaa. Vastaajien kehittämisehdotukset, kuten huolellisuuden lisääminen sukupolvenvaihdoksen yhteydessä tehtäviin kauppakirjoihin, hinnoittelun korjaaminen, kehityksen suuntaaminen nautapuolelle ja uusien viljelykasvien tuominen ovat järkeviä ideoita jalostettavaksi pidemmälle. Jälkimmäiset kaksi ideaa ovat kehityskelpoisimpia.

Palauteinformaation on oltava selvää, tarkkaa ja oikeaa. Palautetiedot ovat tärkeitä vain, jos ne vaikuttavat yrityksen käytännön työhön tai yrityksen työntekijöiden työskentelyyn. Palautteen avulla saatujen muutoksien kertominen edesauttaa motivoimaan ja kannustamaan asiakkaita antamaan palautetta. Asiakaspalautteilla voidaan perustella toimintatapojen, tuotteiden tai asiakaspalvelun parannuksia ja kehitysideoita. Palautteen ansiosta on mahdollisuus tiedostaa, mitä palveluiden tuottamisessa, asiakaspalvelussa ja palveluprosesseissa pitäisi kehittää (Kuusela 2001, 105).

Jos kehittämisehdotukset vaikuttavat ProAgrian työntekijöiden työskentelyyn esimerkiksi huolellisuuden lisääntymisenä kauppakirjojen laadinnassa, palautteen keräämisellä on silloin ollut merkitystä. Uusien viljelykasvien tuomista voidaan perustella sillä, että asiakkaat ovat toivoneet sellaista.

Vastaajilta kysyttiin kiinnostusta kasvukauden aikaisia peltokäyntejä kohtaan. Vastaajista enemmistö (n=17; 44,7 %) ei ollut kiinnostunut ja vähemmistö (n=12; 31,6 %) ei tiennyt kantaansa liittyen kesällä 2014 tarjottaviin kasvukauden aikaisiin peltokäynteihin.

Suhdemarkkinointi perustuu pitkäikäisten asiakassuhteiden luomiseen sekä niiden ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Palveluorganisaation toiminnan lähtökohtana ovat pitkäikäiset ja tuottavat asiakassuhteet. Yksittäisistä palvelutapahtumista muodostuu asiakassuhteita. (Kuusela 2001, 96.)

Myyntiprosessin ja markkinoinnin pitäisi tukea toisiaan. Markkinointi valmistelee asiakaskohtaamista ja rakentaa pohjaa ostopäätökselle. Asiakaslupauksia annetaan mainonnassa ja viestinnässä, niiden pitää toteutua myyjän ja asiakkaan kohdatessa. Markkinoinnin hyöty riippuu asiakaskohtaamisista. Mainonnan avulla asiakas saadaan mahdollisesti

ostamaan kerran, mutta pitkäaikaisen asiakassuhteen ja kokonaisvaltaisen myynnin saavuttamiseksi tarvitaan asiakkaiden tarpeet kokonaisvaltaisesti ratkaiseva huippumyyjä ja hyvät tuotteet tai palvelut. (Rubanovitsch & Aalto 2012, 28 - 29.)

Kiinnostus kasvukauden aikaisiin peltokäynteihin saattaisi lisääntyä, jos niitä markkinoitaisiin enemmän korostaen niistä saatavaa hyötyä. Todennäköisesti kasvukauden aikaisia peltokäyntejä markkinoidaan pidempiaikaisille asiakkaille, joille myydään myös muita palveluja. Pitkäaikaiset asiakassuhteet halutaan säilyttää ja asian edesauttamiseksi asiakkaita yritetään palvella mahdollisimman hyvin. Samalla, kun asiakkaalle myydään esimerkiksi viljelynsuunnittelu -palvelua, hänelle pyritään markkinoimaan kasvukauden aikaisia peltokäyntejä. Tällöin myyntiprosessi ja markkinointi tukevat toisiaan.

Tuloksissa tuli esiin, että vastaajat halusivat eniten lisätietoa (n=15; 39,5 %) tukiehtojen täyttymisen varmistamiseen, (n=14; 36,8 %) tukiin liittyvään ”paperisotaan”, (n=13; 34,2 %) satotason parantamiseen, (n=12; 31,6 %) myytävien tuotteiden hintaneuvotteluihin ja markkinointiin, (n=12; 31,6 %) verosuunnitteluun, (n=12; 31,6 %) luomuviljelyn menetelmiin ja (n=12; 31,6 %) omistajanvaihdokseen/sukupolvenvaihdokseen.

MTT:n kyselyssä selvitettiin liiketoiminnan esteitä ja rajoitteita liittyen erikokoisiin ja elinkaaren eri kohdissa oleviin maataloihin, tilan taloudellisen tilanteen kehitystä, toiminnan tavoitteita ja kehitystarpeita. Tärkeimmiksi tulevaisuuden varautumisen aiheiksi koettiin tukipolitiikan muutosten ennakointi ja ruokamarkkinoiden muutokset tulevien viiden vuoden aikana. Yritystoiminnan kannattavuus on tärkein tulevaisuuden tavoitteista. (Rikkonen 2012, 15.)

Kummassakin tutkimuksessa tuli esiin tukipolitiikan merkitys. Ruokamarkkinoiden muutoksilla on merkitystä tuotteiden hintaneuvotteluihin ja markkinointiin sekä etenkin siihen, mitä viljellään. Sellaisia kasveja ei kannata viljellä, joille ei ole kysyntää.

Vastaajilta kysyttiin kiinnostusta rehuntuotantorenkaassa toimimista kohtaan. Vastaajista (n=38) suurin osa (39,5 %) on kiinnostunut toimimaan rehuntuotantorenkaassa ja vähemmistö 31,5 % ei ole kiinnostunut toimimaan rehuntuotantorenkaassa.

Tulevaisuudessa maatilayritysten haasteita ovat uusien asiakkaiden etsiminen, paikallismyynnin kasvattaminen, yhteistyöverkostojen ja -renkaiden lisääminen. Yritysten tulos paranee hyödyntämällä yhteiskoneita, työnvaihtoa ja lannan käsittelyn ja -käytön optimoinnilla. Sparraus- ja vertaistukea tarvitaan tiloilla osaamisen kehittämiseksi. Melkein neljänneksessä maatilayrityksistä koetaan, ettei heillä ole tukiverkostoa ja he haluaisivat kannustusta etenkin pitkän aikavälin tavoitteiden miettimiseen. (Rikkonen 2012, 15.)

Olisi kiinnostavaa tietää, miksi melko suuri osa vastaajista ei ole kiinnostunut toimimaan rehuntuotantorenkaassa. Eivätkö he tiedä, mitä se tarkoittaa vai koetaanko yhteistyö hankalaksi? Jos rehuntuotantorengas ideologiasta tiedettäisiin enemmän, lisääsikö se tilojen välistä yhteistyötä etenkin kasvinviljely- ja kotieläintilojen välillä? Yhteistyön merkitys luultavasti korostuu tilakoon kasvaessa, koska viljelijäperhe ei ehdi tehdä kaikkia tilan töitä itse. Lisäksi työkoneet ovat kalliita ja sesonki luonteisissa töissä työkoneiden käyttöaste jää pieneksi. Yhteiskoneiden ja työnvaihdon hyödyntäminen parantaa tilojen tuloa ja edesauttaa vertaistuen saamista.

Vastaajilta kysyttiin kiinnostusta viljan tuottamiseen paikallisille myllyille. Vastaajista huomattava osa 44,7 % ei ole ja vähemmistö 42,1 % on kiinnostunut tuottamaan viljaa paikallisille myllyille.

Viljasta suurin osa käytetään rehuksi. Satovuonna 2012 - 2013 viljaa käytettiin rehuteollisuudessa ja maatiloilla yhteensä 2 miljardia kiloa. Ohraa käytettiin eniten rehuksi, 60 % osuudella rehuikäytöstä. Kauraa ja vehnää käytettiin rehuksi melkein yhtä paljon. Ruista ei mene rehuikäyttöön yhtään. Kokonaisuudessaan viljan vienti on ollut huomattavasti tuontia suurempaa. Kotimainen rukiin tuotanto ei ole pystynyt kotimaisen kulutuksen kattamiseen, joten ruista on tuotu enemmän ja viety vähemmän. Kun taas kauraa on viety huomattavasti enemmän, mitä on tuotu. Viljaa tuotiin yli 70 miljoonaa kiloa, josta 70 % oli ruista. (Viljavuosi 2012 - 2013 2013, 8 - 10.)

Ovatko viljan tuotannosta paikallisille myllyille kiinnostuneet samoja vastaajia, joita kiinnostaa myös rukiin ja rypsin viljely? Jos vähemmistö vastaajista ei vielä tuota viljaa paikallisille myllyille, heitä voisi kannustaa siihen edellyttäen, että se on viljelijälle taloudellisesti kannattava vaihtoehto. Viljan tuottaminen paikalliselle myllylle nostaisi kotimaista jalostusastetta, mutta vähentäisi vientiä. Tässä tapauksessa paikallisesti tuotettu

vilja olisi mahdollista jalostaa paikallisesti, mutta lopputuotteen voisi kuljettaa muualle myytäväksi, jos paikalliset markkinat ovat riittämättömät.

Vastaajista suurin osa (n=15; 39,5 %) on kiinnostunut rukiin viljelystä, toiseksi suurin osa ei ole kiinnostunut mistään, ja kolmanneksi eniten on kiinnostusta rypsin (n=11; 28,9 %) ja herneen (n=11; 28,9 %) viljelyyn. Jälkimmäisistä on kiinnostunut melko suuri osa vastaajista.

Suomessa viljojen viljely poikkeaa lähtökohdiltaan muista EU-maista luonnonolojen ja maantieteellisen sijainnin takia. Syysviljoja eli ruista ja syysvehnää viljellään Suomessa vähän verrattuna muihin EU-maihin. Ruista viljellään eniten Etelä-Suomessa. Maamme ei ole omavarainen rukiin tuotannon osalta, koska kylvösäät ovat vaihtelevia ja viljelytekniikka on hankala rehuviljojen tuottamiseen verrattuna. Lisäksi markkinahintataso on liian alhainen verrattuna tuotantopanoksiin. Itämeren ympäristössä ruista ja ruisjauhoja on tarjolla, mikä vaikuttaa hinnoitteluun. Kotimaisen raaka-aineen vaatimisen taito elintarvikkeissa ja kuluttajien valinnat heijastuu toiseen päähän elintarvikeketjussa. (Opas rukiin viljelyyn 2010.)

Rukiin viljely ei ole ollut kilpailukykyistä, eivätkä siihen ole houkutteleet mielikuvat rukiin viljelyn hankaluudesta sekä syyskylvöjen ja talvehtimisen haasteet. Rukiin kilpailukyky on parantunut viime vuosina uusien lajikkeiden myötä. Sen viljelyyn kannustavat arvostus, hyvä kysyntä ja teollisuuden sitoutuminen kotimaiseen rukiiseen. Rukiin sadon ylittäessä 4 000 kg/ha se pärjää muille viljoille kannattavuusvertailussa. Etenkin lajikevalinta vaikuttaa kannattavuuteen. Ruis kuohkeuttaa maata syväjuurisena kasvina ja monipuolistaa viljelykiertoa. Syysmuotoisena se hyödyntää kevään sulamisvedet ja esikasvivaikutuksen. Pellon ravinteet tulevat hyötykäyttöön laajan juuriston takia, kun lannoitteet poistuvat sadon mukana. (Perttu 2012, 13.)

Kiinnostus rypsin ja herneen viljelyyn on suurta, joten halutaanko ne monipuolistamaan viljelykiertoa, myyntikasveiksi vai kiinnostaako luomuun siirtyminen? Olisi kiinnostavaa tietää, kiinnostaako rukiin viljely siksi, että sen voisi myydä myllyille. Toisaalta maksaisivatko myllyt riittävän hyvän hinnan, että osa viljelyalasta kannattaa siirtää rukiille muiden viljojen tai nurmien sijasta? Miten asiaan vaikuttavat käytännön hankaluudet ja talvehtiminen?

Vastauksissa peltoviljelyn suurimpana haasteena pidettiin viljelykustannuksia ja viljelyn kannattavuutta. Muita haasteita olivat rikkakasvit ja taudit, sadonkorjuun onnistuminen, ravinteiden riittävyys, viljelykierto ja kasvinvuorottelu.

Ravinnetaseiden perusteella havaitaan, että lannoituksella ei ole merkittävää eroa eri satoasoilla. Lajikevalinta ja kasvinsuojelu vaikuttavat eniten satoon. Tuotannon tehokkuus paranee ja ympäristön kuormitus vähenee tuntemalla lajikevalinnat ja lajikeominaisuudet. Sääolosuhteet ja peltojen kasvukunto vaikuttavat ravinteiden sitoutumiseen. Niiden seuraaminen vuosittain ravinnetaseita hyödyntämällä mahdollistaa tuotannon kannattavuuden ja ympäristöystävällisyyden arvioimisen. (Kekkonen, Mäkelä & Peltonen 2010, 4.)

Viljelykiertojen käytön suosittelu on luultavasti vanhimpia maatalouden ohjeistuksia, ja se kuuluu maatalouden ympäristötukeen. Silti viljelykasvien ominaisuuksiin pohjautuvia ja paikallisiin oloihin sopivia viljelykiertoja ei ole kehitetty tavanomaiselle kasvintuotannolle. Vuorovuosina viljelykierrossa kasvatettavat kasvit sotkevat kasvintuhoajien elinkiertoa ja estävät niiden leviämisen. Vehnän kasvintuhoajien leviämistä estävät parhaiten rypsin sukuiset öljykasvit ja pellava. Osittain vaikutusta on juurissa olevien ja maata puhdistavien aineiden esiintymisellä. Orgaanisen aineksen määrä lisääntyy maaperässä ja fosforin, typen ja hiilen sitoutuminen tehostuu viljelemällä biomassaa tuottavia kasveja. Maan rakennetta parantavat maahan jäävät kasvinjätteet ja kierrossa viljeltävien kasvien juuret, joiden vaikutukset tehostuvat kevennyksessä muokkauksessa. Maahan jäävät kasviyhdisteet voivat olla osittain syynä yksipuolisen viljelyn ongelmiin. (Keskitalo, Hakala, Huusela-Veistola, Jalli, Jalli, Känkänen, Pahkala, Salo & Salo 2010, 6.)

Viljelykustannuksiin ja viljelyn kannattavuuteen voidaan vaikuttaa paljon lajikevalinnoilla, kasvinsuojelulla, huolehtimalla peltojen kasvukunnosta ja viljelykierroilla. Ravinteiden riittävyyteen voidaan vaikuttaa huolehtimalla peltojen kasvukunnosta, mutta sääolosuhteille ei mahda mitään. Onnistunut kasvinvuorottelu vähentää rikkakasveja ja taudista aiheutuvia ongelmia. Kaikki vaikuttaa kaikkeen. Toimiva viljelykierto saattaa vaatia onnistuakseen kalliita viljelykasveja, mikä voi kohentaa peltojen kasvukuntaa ja vähentää rikkakasveja. Kaikkia haasteita ei pysty poistamaan, joten viljelyssä joudutaan tyytymään kompromisseihin.

Vastauksissa myynnin suurimpana haasteena pidettiin tuotteesta saatavaa hintaa. Muita haasteita olivat tuotantokustannukset ja vuosittaiset satotason vaihtelut.

Maataloustuotannon markkinariskit ovat lisääntyneet viljojen hintavaihteluiden myötä. Nettotulojen vaihteluun vaikutti pitkään eniten satotason vaihtelu. Sadon määrä ja viljan hinta muodostavat viljan tuotot. Viljelyn nettotulot hehtaarilta saadaan vähentämällä tuotoista viljelykustannukset. Jakamalla nettotulojen vaihtelu osiin, voidaan selvittää, mitkä tekijät aiheuttavat tulovaihtelua. Viljan hintavaihtelut ovat entistä tärkeämmässä roolissa tulovaihtelun selittäjänä. Viljanviljelijän näkökulmasta se ei tarkoita suoraan, että hintavaihtelulta suojautuminen olisi tärkeämpää, mitä satovaihtelulta suojautuminen. Viljanviljelijän näkökulmasta hintashokkien välttäminen ei ollut tärkeää. Viljelyn tuottoriskejä pienentää tukien saaminen, mikä on iso osa peltoviljelyn tuottoja. Toisaalta suurille kotieläintiloille merkittävänä viljan ostajina on ollut hyötyä hintavaihtelulta suojautumisessa. (Liesivaara & Myyrä 2013, 3.)

Viljelykasvivalinnoilla ja markkinoilla on vaikutusta myös tuotteesta saatavaan hintaan. Luultavastiärkevintä on viljellä sellaisia kasveja, joille on kysyntää edellyttäen sopivia viljelyolosuhteita. Tuotteesta saatavaan hintaan vaikuttaa paljon se meneekö lopputuote siemenviljaksi vai kotieläintiloille. Jälkimmäisille kelpaa heikompilaatuinenkin lopputuote. Tuotantokustannuksiin voi jonkin verran vaikuttaa hankintojen kilpailuttamisella. Sääolosuhteet ovat merkittävä syy satovaihteluihin vuosien välillä.

7.1.4 Miten palvelutarpeet muuttuvat tulevaisuudessa

Seuraavan 5 vuoden aikana vastaajista suurin osa aikoo jatkaa nykyistä tuotantoa. Lisätietoa haluttiin eniten tukiehtojen täyttymisen varmistamiseen. Suurin osa vastaajista ei ollut kiinnostunut kesällä 2014 tarjottavista kasvukauden aikaisista peltokäynneistä. Kasvukauden kriittisimpänä ajankohtana pidettiin kesää. Suurin osa vastaajista ajatteli, että uudella ohjelmakaudella ei ole vaikutusta, eikä se tuo suuria muutoksia.

Vaikka suurin osa aikoo jatkaa nykyistä tuotantoa, tilakoot todennäköisesti suurentuvat. Tilakoon kasvu vaikuttaa neuvontaan, koska täytyy hallita laajempia yrityskokonaisuuksia. Pienempien tilojen haasteet poikkeavat suurempien tilojen haasteista esimerkiksi viljelynsuunnittelussa. Suurelle viljelyalalle on luultavasti helpompi tehdä monipuolinen

viljelykierto, mikä vaatii erilaisia kasveja ja lannoitteita. Tämä vaatii enemmän ammattitaitoa, mitä suppeamman viljelykierron tekeminen. Tulevaisuudessa neuvonnan ammattitaidon merkitys korostuu. Mitä isompi tila, sitä enemmän se saa tukia. Silloin on tärkeää tietää, mitkä kaikki tukiehdot täyttyvät, että mikään mahdollisesti saatava tuki ei jää hakematta. Tulevaisuudessa tukien määrä luultavasti laskee. Tällöin tilojen on tultava toimeen pienemmällä rahamäärällä, mitä ennen. Tämä vaatii neuvonnalta ammattitaitoa, että tila pääsisi yhtä hyvään taloudelliseen tulokseen pienemmällä käytössä olevien tukien määrällä. Jatkossa palvelutarpeet kohdistuvat suuriin ja erikoistuneisiin tiloihin pienten tilojen vähentyessä.

7.2 Luotettavuus ja eettisyys

Vastaajien yhteystiedot arvontaa varten ja heidän vastauksensa on tarkoitus erottaa toisistaan. Vastaajien anonymiteetin säilyttäminen on tärkeää. Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran (2006) mukaan ei tiedetä, suhtautuvatko vastaajat vakavasti tutkimukseen, ovatko he rehellisiä ja huolellisia. Ovatko annetut vastausvaihtoehdot onnistuneita vastaajien näkökulmasta. Väärinymmärryksiä on hankala kontrolloida ja vastaajien aiempi tietämys vaikuttaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2006, 184.)

Mittaamisen validiteetti kertoo, miten hyvin on onnistuttu mittaamaan sitä, mitä piti mitata. Ideaalitulanteessa muuttuja mittaa juuri sitä, mitä piti mitata. Mittauksen luotettavuutta tarkoitetaan reliabiliteetilla eli taitoa saada ei-satunnaisia tuloksia. Mittauksella on korkea reliabiliteetti, jos samasta tai samankaltaisesta aineistosta saadaan usealla mittauskerralla samanlaisia tuloksia. (Holopainen & Pulkinen 2002, 14 - 15.)

7.3 Tutkimuksen arviointia

Tutkimuksen edetessä löytyi monia asioita, jotka olisi voinut tehdä toisin. Etenkin kyselyyn liittyen olisi ollut paljon parantamisen varaa. Kysyttäessä sivutoimisten viljelijöiden kohdalla, montako prosenttia tilan tulot ovat kokonaistuloista, kysymyksen asettelu olisi pitänyt olla toisenlainen, koska siihen vastasivat myös päätoimiset viljelijät. Lisäksi sivutoimisten viljelijöiden päätyö -kysymyksen asettelu olisi pitänyt olla toisenlainen.

Päätoimisten viljelijöiden oli hankala sivuuttaa kysymyksiä joustavasti, vaan he vastasivat sitä, mitä tuli mieleen. Kummankin kysymyksen kohdalla vastaajia olisi pitänyt ehkä ohjata vastaamaan selkeämmin ja tehdä vastaaminen mahdolliseksi päätoimisille viljelijöille.

Kysely olisi pitänyt lähettää vain kasvinviljelytiloille, eikä myös kasvintuotantoa harjoitaville eläintiloille. Silloin aineiston analysoiminen olisi ollut helpompaa, kun asioita ei olisi tarvinnut ajatella niin laaja-alaisesti. Typala-kyselyn heikkoutena on se, että siitä ei saa erikseen havaintomatriisia, jolloin eri vastauksia ei pysty yhdistämään, eikä niistä pysty tekemään johtopäätöksiä. Tämä olisi pitänyt ottaa huomioon silloin, kun pohdittiin, millä ohjelmalla kysely toteutetaan. Suunnitteluvaiheessa olisi pitänyt tietää, tarvitaanko havaintomatriisia vai ei.

Kyselyn suunnitteluvaiheessa olisi pitänyt pohtia, olisiko luomun- ja tavanomaisen viljelyn laajempi eriyttäminen yksittäisten kysymysten kohdalla tuonut kyselylle lisäarvoa. Tilan peltoalan jakaantumista eri kasvien välillä olisi pitänyt kysyä toisella tavalla. Olisi kannattanut kysyä paljon tilalla on viljelyssä hehtaareita kokonaisuudessaan ja onko se luomussa vai tavanomaisessa viljelyssä ja sitten vasta tarkemmin kysyä, mitä on viljelyssä ja minkä verran. Vastaajista merkittävä osa 42,1 % on kiinnostunut tuottamaan viljaa paikallisille myllyille. Olisi ehkä kannattanut kysyä, mikä asiassa kiinnostaa. Siitä olisi voinut saada uutta näkökulmaa neuvonnan kehittämiseen.

7.4 Toimenpidesuosituks

Tulevaisuudessa neuvontaa voisi suunnata paikallisten tuotteiden jalostusasteen nostamiseen unohtamatta kuitenkin paikallisen alkutuotannon tärkeyttä. Tuotteiden paikallinen jalostaminen kohentaisi työllisyyttä, vaikka tuotteet suurella todennäköisyydellä joudutaisiin viemään myytäväksi kasvukeskuksiin.

Lähteet

- Eronen, S. 2013. Customer Analysis and Knowledge Overview of ProAgria Pohjois-Karjala ry. Master's Thesis valmisteilla. Helsinki: Haaga Helia -ammattikorkeakoulu.
- Esikuivattu säilörehu. <http://www.farmit.net/kotielain/rehunsailonta/sailorehun-valmistus-ja-sailonta/esikuivattu-sailorehu>. 2.8.2013.
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2006. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2002. Tilastolliset menetelmät. Vantaa: Dark Oy.
- Jaakkola, S. 2010. Kokoviljasäilörehun korjuu ja säilöntä. Maito- ja me säilörehu 2/2010. http://ammattilaiset.valio.fi/maitojame/sailorehu10/srehu10_28.htm. 2.8.2013.
- Karjalainen, K. 2014a. Palvelupäällikkö maatilapalvelut ProAgria. Keskustelu 12.2.2014.
- Karjalainen, K. 2014b. Palvelupäällikkö maatilapalvelut ProAgria. Sähköpostikeskustelu 16.6.2014.
- Kasvintuotanto. <http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous/maataloustuotanto/kasvintuotanto.html>. 19.7.2013.
- Kekkonen, P., Mäkelä, P. & Peltonen, S. 2010. Ravinnetase kertoo viljantuotannon tehokkuudesta. Maaseudun tiede. Maaseudun tulevaisuus. MTT. Liite 1/2010. <http://jukuri.mtt.fi/bitstream/handle/10024/476528/mtt-mt-v67n01.pdf?sequence=1>. 9.5.2014.
- Keskitalo, M., Hakala, K., Huusela-Veistola, E., Jalli, H., Jalli, M., Känkänen, H., Pakkala, K., Salo, T. & Salo, Y. 2010. Tulevaisuuden kasvintuotanto tarvitsee viljelykiertoa. Maaseudun tiede. Maaseudun tulevaisuus. MTT. Liite 1/2010. <http://jukuri.mtt.fi/bitstream/handle/10024/476528/mtt-mt-v67n01.pdf?sequence=1>. 12.5.2014.
- Kevään viimeinen kasvinsuojelukoulutus Pohjois-Karjalassa. <http://pohjois-karjala.proagria.fi/tapahtumat/kevaan-viimeinen-kasvinsuojelukoulutus-pohjois-karjalassa-3159>. 23.5.2014.
- Koikkalainen, K., Seuri, P., Koivisto, A., Tauriainen, J., Hyvönen, T. & Regina, K. 2011. Luomu 50 – mitä tarkoittaisi, jos 50 % Suomen viljelyalasta siirtyisi luomuun. MTT raportti 36. Jokioinen: MTT. <http://www.mtt.fi/mttraportti/pdf/mttraportti36.pdf>. 9.5.2014.
- Koponen, A. 2013. Kyselyn saate 28.2.2013. Sähköpostinliitetiedosto 8.7.2013. Opinnäytetyö valmisteilla (YAMK). Oulun seudun ammattikorkeakoulu.
- Koponen, A. 2013a. Sähköpostikeskustelu 4.9.2013.
- Kostamo, K. 2013. Luomutarkastustoiminnan asiakastytyväisyyskysely 2011 Pohjois-Karjalassa. Opinnäytetyö Karelia -ammattikorkeakoulu. <http://publications.theseus.fi/handle/10024/59027>. 2.9.2013.
- Kuusela, H. 2001. Virheet palveluorganisaation voimavarana. Teoksessa Grönroos, C. & Järvinen, R. (toim.) Palvelut ja asiakassuhteet markkinoinnin polttopisteessä. Helsinki: Kauppakaari Oyj, 96 - 107.
- Käytössä oleva maatalousmaa vuonna 2005 työvoima- ja elinkeinokeskuksittain. http://www.maataloustilastot.fi/kaytossa-oleva-maatalousmaa-2005_fi. 21.5.2014.
- Käytössä oleva maatalousmaa vuonna 2010 alueittain -ennakkotieto. 2010. http://www.maataloustilastot.fi/kaytossa-oleva-maatalousmaa-2010-alueittainen-ennakkotieto_fi. 21.5.2014.

- Käytössä oleva maatalousmaa vuonna 2013 alueittain. ELY. Tike.
<http://www.maataloustilastot.fi/kaytossa-oleva-maatalousmaa>. 8.5.2014.
- Liesivaara, P. & Myyrä, S. 2013. Viljojen hintavaihtelu vaikuttaa satovaihtelua enemmän hehtaarituloihin. Maaseudun tiede. Maaseudun tulevaisuus. MTT. Liite 2/2013. http://issuu.com/mttelo/docs/tiede_issuu#. 13.5.2014.
- Luonnonmukainen tuotanto <http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous/maataloustuotanto/luonnonmukaintuotanto.html>. 30.7.2013.
- Luonnonvarojen kestävä käyttö Suomessa. 2011. http://www.mmm.fi/attachments/maatalous/julkaisut/64SkRYCLa/MMM_luonnonvarojen.pdf. 28.8.2014.
- Maatilarekisteri 2009. 2010. Helsinki: Edita Prima Oy. http://www.maataloustilastot.fi/maatilarekisteri_fi. 15.9.2013.
- Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne. Maatilarekisteri - Maatilojen rakenne 2012. 15.2.2013. http://www.maataloustilastot.fi/maatilarekisteri-maatilojen-rakenne-2012_fi. 30.9.2014.
- Maatilojen rakenne. Maatilarekisteri -Maatilojen rakenne 2012. Taulukot. Tike maatilojen lukumäärä tuotantosunnan mukaan alueittain vuonna 2012, sekä vuosina 1995-2012. <http://www.maataloustilastot.fi/maatilojen-rakenne>. 15.7.2013.
- Maatilatilastollinen vuosikirja 2013. 2013. http://www.maataloustilastot.fi/sites/default/files/vuosikirja_2013_etukannella.pdf. 22.7.2014.
- Mikä ja kenen hyväksi. 2013. http://www.proagriapohjois-karjala.fi/pages/proagria_www/proagria-pohjois-karjala.php. 17.8.2013.
- MMM. 2013. Kasvintuotanto. <http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous/maataloustuotanto/kasvituotanto.html>. 20.8.2013.
- Mitä tarkoittaa asiakastyytyväisyys? <http://www.e-economic.fi/kirjanpito-ohjelma/sanakirja/asiakastyytyvaisuus>. 22.7.2013.
- Mäkelä, P. & Yli-Halla, M. 2008. Viljat. Teoksessa Seppänen, M., Mäkelä, P., Yli-Halla, M., Helenius, J., Kallela, M., Stoddard, F. & Teeri, T. Peltokasvien tuotanto. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy, 47 - 65.
- Niemi, J. & Ahlstedt, J. (toim.) 2013. Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2013. <http://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/julkaisut/suomenmaatalousja-maaseutuelinkeinot>. 16.7.2013.
- Neuvonnan vaikuttavuuden mitattavuus (joko asiakkuuden tai jäsenyyden kautta). ProAgrian asiakkaat 2013.
- Nurmikasvit <http://www.farmit.net/kasvinviljely/nurmikasvit>. 31.7.2013.
- Opas rukiin viljelyyn 2010. http://www.vyr.fi/multimagazine/web/ruisopas/2_2_rukiin_tuotanto_suomessa.php. 12.8.2013.
- Palveluiden myyntimäärien kehitys v. 2008-2011. 2012. ProAgria Pohjois-Karjala 125. Toimintavuosi, Vuosikertomus.
- Palveluiden myyntimäärien kehitys v. 2008-2013. ProAgria Pohjois-Karjala 126. Toimintavuosi, Vuosikertomus, vedos.
- Perttu, A. 2012. Uudet lajikkeet ovat lisänneet intoa viljellä ruista. Maaseudun tiede. Maaseudun tulevaisuus. MTT. Liite 3/2012. http://issuu.com/mttelo/docs/mtiede_3_2012?e=2189930/2192550. 22.5.2014.
- ProAgria Pohjois-Karjala 2012. 125. Toimintavuosi, Vuosikertomus.
- ProAgria Pohjois-Karjala palveluhakemisto 2013.
- Päätukialueet. 2006. http://www.mmm.fi/attachments/maatalous/tuet/5l3gtq2oH/Paatu-kialueet_kartta.pdf. 28.8.2014.
- Rikkonen, P. 2012. Maatila tarvitsee tukiverkoston pärjätäkseen muuttuvassa maailmassa. Maaseudun tiede. Maaseudun tulevaisuus. MTT. Liite 3/2012.

- http://issuu.com/mttelo/docs/mtiede_3_2012?e=2189930/2192550.
14.5.2014.
- Rubanovitsch, M., D. & Aalto, E. 2007. Haasteena myynnin johtaminen. Helsinki: Libris Oy.
- Rubanovitsch, M., D. & Aalto, E. 2012. Myy enemmän – myy paremmin. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- Seppänen, M., Yli-Halla, M., Stoddard, F. & Mäkelä, P. 2008. Kasvutekijät. Teoksessa Seppänen, M., Mäkelä, P., Yli-Halla, M., Helenius, J., Kallela, M., Stoddard, F. & Teeri, T. Peltokasvien tuotanto. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy, 7 - 26.
- Seppänen, M. & Yli-Halla, M. 2008. Nurmet ja nurmipalkokasvit. Teoksessa Seppänen, M., Mäkelä, P., Yli-Halla, M., Helenius, J., Kallela, M., Stoddard, F. & Teeri, T. Peltokasvien tuotanto. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy, 87 - 106.
- Teränen, A. 2009. Luomuvalvonnan asiakastyytyväisyyskysely Uudenmaan TE-keskuksen alueella. Opinnäytetyö Laurea- ammattikorkeakoulu. <https://publications.theseus.fi/handle/10024/3863>. 2.9.2013.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Täyttöohjeet. 2013. <http://www.mavi.fi/fi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijä/Documents/Hakuoppaat/T%C3%A4ytt%C3%B6hjeet%202013.pdf>. 3.9.2014.
- Viljavuosi 2012 - 2013. 2013. Tike. http://www.maataloustilastot.fi/e-lehti-viljavuosi-2012-2013/Viljavuosi_2012_2013.pdf. 8.5.2014.
- Viljelysuunnittelu <http://pohjois-karjala.proagria.fi/sisalto/viljelysuunnittelu-399>.
23.5.2014.
- Yrittäjäjäsen. 2013. <http://www.proagria.fi/jasenedut-ja-verkostot-0>. 16.9.2013.

Saate

Arvoisa asiakas,
kaamme,

Kehitämme palveluita asiakkaidemme näkemyksiin ja kokemuksiin perustuen.

Vastaamalla kyselyyn, joka avautuu alla olevaa linkkiä klikkaamalla, voit vaikuttaa tulevien vuosien neuvontapalveluiden tarjontaan ja sisältöihin.

Kiitämme jo etukäteen! Vastausaikaa on 15.12.2013 saakka, joten kannattaa vastata kyselyyn heti, koska se vie aikaasi vain muutaman minuutin.

Jos jätät yhteystietosi kyselyn lopuksi, osallistut arvontaan. Yhteystiedot ja kyselyn vastaukset käsitellään erikseen. Vastajien kesken arvomme kolme 250 euron arvoista lahjakorttia, joilla voi ostaa ProAgria palveluita. Antamiasi yhteystietoja käytetään ainoastaan mahdollisen palkinnon lähettämiseen.

Kyselyn tuottama aineisto käsitellään luottamuksellisesti, ja sen pohjalta syntyy myös opinnäytetyö Karelia-ammattikorkeakoululle.

Siirry kyselyyn tästä:

<<http://typala.ncp.fi:80/typala/p.do?id=udoKMxJ0lk>>

(jos linkki ei aukea suoraan, niin voit kopioida sen selaimeesi)

talvisin terveisin,

ProAgria kasvintuotannon palvelut

Katri Karjalainen

palvelupäällikkö

ProAgria Pohjois-Karjala

p. 040 301 2410

Käyntiosoite: Torikatu 9A, 80100 JOENSUU

Postiosoite: PL 5, 80101 JOENSUU

Muokkaa kyselyn "Kasvilojen neuvontatarpeet" rakennetta

Näytä kysely kielellä: [Suomi](#) [Kaikki](#)

Näytä kyselyn sivuista: kaikki [yksi kerrallaan](#)

[Lisää sivu](#)

Sivu 1

[Lisää tähän.....](#)

Suomi: Tervetuloa typala-kyselyyn!

[Lisää tähän.....](#)

Suomi: 1. Minkä ikäinen olet?

[Lisää tähän.....](#)

Suomi: 2. Vastaaajan sukupuoli? **Suomi**

nainen

mies

[Lisää tähän.....](#)

Suomi: 3. Vastaaajan koulutus? **Suomi**

kansakoulu ja/tai keskikoulu tai peruskoulu

ammattitutkinto, mikä ala?

ylioppilastutkinto

opistotason tutkinto, mikä ala?

alempi korkeakoulututkinto, mikä ala?

ylempi korkeakoulututkinto, mikä ala?

ei tutkintoa

[Lisää tähän.....](#)

Suomi: 4. Oletko **Suomi**

päätoiminen viljelijä

sivutoiminen viljelijä

en toimi viljelijänä

Lisää tähän.....

Suomi: 5. Jos olet sivutoiminen viljelijä, montako prosenttia tilan tulot ovat kokonaistuloistasi? (myös arvio riittää)

Lisää tähän.....

Suomi: 6. Jos olet sivutoiminen viljelijä, millä alalla työskentelet päätyöksesi? **Suomi**

metsätalous- ja kalastusala

sosiaali- ja terveysala

tieteellinen, tekninen, taitellinen tai humanistinen työ

hallinto, toimisto, matkailu ja IT-alan työ

kaupallinen työ

kuljetus tai liikenne

rakennus- ja kaivosala

teollisuus, vaatetus, kone, puu, sähkö- tai maalaus

muu teollisuus ja varastoala

palvelutyö

opetus- ja kasvatusala

muu, mikä?

Lisää tähän.....

Suomi: 7. Onko tilasi luomutila? **Suomi**

kyllä

ei

luomuun siirtymisvaiheessa

ei, mutta luomu kiinnostaa

Lisää tähän.....

Suomi: 8. Minkä verran (ha) tilallasi on viljelyssä: **Suomi**

ha nurmia

ha viljoja

ha valkuaiskasveja
 ha öljykasveja
 ha kesantoja
 ha puutarhakasveja
 ha muuta, mitä?

Lisää tähän....

Suomi: 9. Minne myyt viljelemäsi tuotteet?

Lisää tähän....

Suomi: 10. Miten kaukana on tuotteiden ostaja? Esitä arvio kilometreinä.

Lisää tähän....

Suomi: 11. Minkälaisia haasteita mielestäsi myyntiin sisältyy?

Suomi

tuotteesta saatava hinta
 vuosittaiset satotason vaihtelut
 heikko kysyntä
 markkinointi
 tuotantokustannukset
 tuotantoerien koko
 sadon laatu
 muu syy, mikä?

Lisää tähän....

Suomi: 12. Miten tuotteiden myyntituloja voisi kasvattaa?

Lisää tähän....

Suomi: 13. Millaisia haasteita peltoviljelyssä tulee vastaan? Vastaa 3 mielestäsi tärkeimpään kohtaan.

Suomi

rikkakasvit ja taudit, mitkä?

tuholaiset, mitkä

sadonkorjuun onnistuminen

ojituksen toimivuus

tukiehtojen täyttäminen

maan rakenne

ravinteiden riittävyys

viljelykustannukset ja viljelyn kannattavuus

sopivan tuotantoteknologian hankkiminen

viljelykierto ja kasvinvuorottelu

energiatehokkuus

muu, mikä?

Lisää tähän.....

Suomi: 14. Oletko kiinnostunut viljelemään / viljeletkö seuraavia kasveja?

Suomi

ruis

rypsi

herne

härkäpapu

muut erikoiskasvit, mitkä?

En ole kiinnostunut

En osaa sanoa

Lisää tähän.....

Suomi: 15. Oletko kiinnostunut toimimaan rehuntuotantorenkaassa jossa tuotetaan sopimus pohjaisesti nurmirehua, viljaa ja/tai valkuaiskasveja karjatilojen tarpeisiin?

Suomi

kyllä

en, miksi?

en osaa sanoa

Lisää tähän.....

Suomi: 16. Oletko kiinnostunut tuottamaan viljaa paikallisille myllyille?

Suomi

kyllä

en, miksi?

en osaa sanoa

Lisää tähän.....

Suomi: 17. Aiotko seuraavan 5 vuoden aikana?
Voit valita enintään 3 vaihtoehtoa.

Suomi

muuttaa nykyisten viljelykasvien viljelyaloja, miten?

laajentaa tilan tuotantoa

supistaa tilan tuotantoa

siirtyä siementuotantoon tai ottaa sen muun tuotannon rinnalle

vaihtaa viljelykasveja

vaihtaa tuotantosuuntaa

nostaa satotasoa

lopettaa tuotannon

jatkaa nykyistä tuotantoa

tehdä jotain muuta, mitä?

Lisää tähän.....

Suomi: 18. Mitä ProAgrian palveluita olet käyttänyt viimeisen kahden vuoden aikana?

Suomi

viljelynsuunnittelu

ravinnetaselaskelmat

EU-tukineuvonta

tilaneuvonta

luomuneuvonta

tiilipalvelut

sukupolvenvaihdossuunnittelu

rakennussuunnittelu

kasvinsuojelukoulutukset

kasvinsuojeluruiskuntestaukset

tulosanalyysi

koulutuspäivät

hankkeen pienryhmä tai tilakäynti

muuta, mitä?

Lisää tähän.....

Suomi: 19. Arvioi edellisessä kohdassa mainitsemaasi palvelua. Olen tyytyväinen ProAgrian.....
Valitse kustakin kohdasta sopiva vaihtoehto

	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 sekä samaa, että eri mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä	6 en osaa sanoa, en ole käyttänyt kyseistä palvelua
viljelysuunnitteluun	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ravintaselaskelmiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
EU-tukineuvontaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tilaneuvontaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
luomuneuvontaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tilipalveluihin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
sukupolvenvaihdossuunnitteluun	☐	☐	☐	☐	☐	☐
rakennussuunnitteluun	☐	☐	☐	☐	☐	☐
kasvinsuojelukoulutuksiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
kasvinsuojeluruiskuntestauksiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tulosanalyysiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
koulutuspäiviin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
hankkeen pienryhmään tai tilakäyntiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
muuhun tilaisuuteen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Lisää tähän.....

Suomi: 20. Tähän voit kirjoittaa vapaasti parannusehdotuksia palveluihin. Etenkin niihin, joihin et ole tyytyväinen.

Lisää tähän.....

Suomi: 21. Kysely lähenee loppuaan; tämä on kaikkien tärkein kysymys: tulevia vuosien tuotantoa ajatellen, mihin seuraavista arvioit tarvitsevasi lisätietoa tai ulkopuolista näkemystä? Valitse 5 tärkeintä.

Suomi

- investoinnin suunnittelu
- hankintojen suunnittelu ja kilpailuttaminen
- myytävien tuotteiden hintaneuvottelut ja markkinointi
- liiketoiminnan suunnittelu
- kumppanuus johtamiseen tai päätöksentekoon
- kirjanpito ja talouden seuranta
- talouden suunnittelu ja budjetointi
- verosuunnittelu
- tukiin liittyvä "paperisota"
- tukiehtojen täyttymisen varmistaminen
- osto/myyntisopimusten tekeminen
- tuotteiden laadun parantaminen
- satotason parantaminen

☐ viljelyn suunnittelu (viljelykierrat, ravinteiden riittävyys, lajikevalinnat) ☐ viljelyn ympäristövaikutusten selvittäminen ja hallinta ☐ ravinteiden tehokkaampi hyödyntäminen ☐ ravinnepestöjen vähentäminen ☐ kasvinsuojelu ☐ luomuviljelyn menetelmät ☐ kasvustojen tarkkailu (orastuminen, rikat, taudit, korjuuajankohdan määrittäminen jne) ☐ energian käytön tehostaminen ☐ töiden organisointi ja työhuippujen tasaaminen ☐ omistajanvaihdos / sukupolvenvaihdos ☐ lakiasiat (vuokrasopimukset, yhteistyösopimukset) ☐ tuotannon lopettamiseen liittyvät toimet ☐ muu, mikä? <input type="text"/>

Lisää tähän....

    <p>Suomi: 22. Kesälle 2014 tarjoamme kasvukauden peltokäyntejä. Oletko kiinnostunut seuraavista:</p>	<p>Suomi</p> ☐ kasvustohavainnot pienryhmässä omilla ja ryhmäläisten pelloilla ☐ kasvustohavainnot omilla pelloilla ☐ en ole kiinnostunut ☐ en tiedä
---	--

Lisää tähän....

    <p>Suomi: 23. Mitkä kasvukauden ajankohdat ovat tilallasi kasvuston tarkkailun kannalta kriittisimmät?</p> <div style="border: 1px solid black; height: 60px; width: 100%;"></div>

Lisää tähän....

    <p>Suomi: 24. Uusi ohjelmakausi alkaa vuonna 2014. Silloin ympäristöasiat nousevat nykyistä enemmän esille ja ympäristötuen toimenpiteet laajenevat. Todennäköisesti viljelyssä joudutaan ottamaan huomioon mm- viherryttämisen, maatalousluonnon monipuolistamisen ja vesistöjen tilan parantamisen vaikutukset. Miten arvioitte tulevien muutosten vaikuttavan tilanne toimintaan?</p>

Tulevaisuuden palvelutarpeet

Kysely lähenee loppuaan; tämä on kaikkien tärkein kysymys: tulevia vuosien tuotantoa ajatellen, mihin seuraavista arvioit tarvitsevasi lisätietoa tai ulkopuolista näkemystä? Valitse 5 tärkeintä.

Vastauksia n=38

Vastaus	kpl	%
investoinnin suunnittelu	10	26
hankintojen suunnittelu ja kilpailuttaminen	1	2,6
myytävien tuotteiden hintaneuvottelut ja markkinointi	12	32
liiketoiminnan suunnittelu	5	13
kumppanuus johtamiseen tai päätöksentekoon	1	2,6
kirjanpito ja talouden seuranta	9	24
talouden suunnittelu ja budjetointi	7	18
verosuunnittelu	12	32
tukiin liittyvä "paperisota"	14	37
tukiehtojen täyttymisen varmistaminen	15	40
osto/myyntisopimusten tekeminen	2	5,3
tuotteiden laadun parantaminen	6	16
satotason parantaminen	13	34
viljelyn suunnittelu (viljelykierrat, ravinteiden riittävyys, lajikevalinnat)	10	26
viljelyn ympäristövaikutusten selvittäminen ja hallinta	1	2,6
ravinteiden tehokkaampi hyödyntäminen	6	16
ravinnepäästöjen vähentäminen	2	5,3
kasvinsuojelu	9	24
luomuviljelyn menetelmät	12	32
kasvustojen tarkkailu (orastuminen, rikat, taudit, korjuuajankohdan määrittäminen jne)	7	18
energian käytön tehostaminen	7	18
töiden organisointi ja työhuippujen tasaaminen	2	5,3
omistajanvaihdos / sukupolvenvaihdos	12	32
lakiasiat (vuokrasopimukset, yhteistyösopimukset)	6	16
tuotannon lopettamiseen liittyvät toimet	7	18
muu, mikä?	2	5,3